

naš tednik

Letnik XXVII — Štev. 19 7. maja 1975 Cena 4.— šil. P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Obisk z Dunaja

Stolica za cerkveno pravo na pravni fakulteti dunajske univerze je priredila konec prejšnjega tedna večdnevni izlet na Koroško. Udeležitelj sta bila univerzitetni profesor dr. Plöchl in docent dr. Pototschnig, koroški Slovenec, doma iz Bistrice v Rožu. Ogledali so si razne kulturne zanimivosti, npr. Štalensko goro in Dječke.

U nedeljo so bili prisotni pri slovenski maši v Bilčovsu, ki sta jo darovala domači župnik Leopold Kassl ter docent dr. Pototschnig. Po maši je sledil pri Miklavžu daljši pogovor med udeleženci ekskurzije ter zastopniki koroških Slovencev. Ta pogovor je zajel vsa naša življenjska vprašanja.

U tej diskusiji je bilo čutiti močno zanimanje študentov za naš problem in precejšnje simpatije za naš pravični boj za enakopravnost.

Salzburg: antifašist obsojen

V Salzburgu je bil obsojen na tri mesece pogojnega zapora mandatar avstrijske visokošolske zveze Reinhard Kannonier. Obtožen je bil zaradi upiranja proti državnim oblastem. Na zborovanju „Arbeitsgemeinschaft für das Kärntner Volksbegehren“, ki hoče namreč doseči ugotavljanje manjšine, je skupina slovenskih in nemških demokratičnih študentov skušala preprečiti predavanje šefa Heimatdiensta Feldnerja. V salzburškem hotelu Pitter, kjer je bilo napovedano predavanje, je potem prišlo do krvavega pretepa med nemškonalnacionalnimi elementi in študenti, v teku katerega so leteli po

zraku stoli in študentje kar skozi zaprta okna na cesto, kjer jih je potem „sprejela“ policija in na nje spustila svoje agresije: več študentov je bilo od policije hudo poškodovanih, med njimi Reinhard Kannonier, ki se je moral dalj časa zdraviti v bolnici. Kljub temu je bil obtožen on in ne varuhi reda iz nemške Koroške: dva policaja sta izjavila, da je Kannonier vrgel nanju železen stol. Na obravnavi sami je prvi policaj dejal, da se lahko moti, in drugi, da Kannonierja ne bi več prepoznal — na licu mesta je namreč bilo temno. Kljub temu so študenta obsojili.

Predsednik IS SR Slovenije ob 30-letnici osvoboditve:

Preštevanje spominja na ukrepe 3. rajha

Ob tridesetletnici ustanovitve prve slovenske vlade je spregovoril v Ajdovščini predsednik Izvršnega

sveta SR Slovenije Andrej Marinc. V svojem govoru se je dotaknil tudi nerešenega vprašanja koroških Slovencev. Tako je dejal:

„Ta mesec preteče tudi 20 let od podpisa avstrijske državne pogodbe. Njeni pomembni deli ali celo pretežna večina obvez, ostaja

še vedno neuresničena. Slovenci na Koroškem in Štajerskem so še vedno izpostavljeni raznarodovalnemu pritisku velikonemških šovinističnih in neonacističnih elementov, ki se jim s svojim ravnanjem, objektivno priključuje sedanja avstrijska vlada.

Kako naj sicer razumemo poizkus preštevanja manjšine, ko je bilo sestavljalcem Državne pogodbe povsem jasno, kje Slovenci živijo? Preštevanje manjšine je ukrep, ki zelo spominja na rasno-etnična ugotavljanja iz časa tretjega rajha, ki ga ne moremo drugače razumeti kot ukrep, naperjen v omejevanje manjšinskih pravic.“

Na beograjskem radiu je predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher dal intervju. Eno od vprašanj je bilo prav tako na-

menjeno koroškim Slovincem. Kraigher je med drugim dejal:

„Vprašanja kršitve pravic Slovencev in Hrvatov v Avstriji, pravic, ki so zajamčene z avstrijsko državno pogodbo, ne moremo in ne smemo izvesti iz celotnosti odnosov med SFRJ in republiko Avstrijo. SFRJ je dosledno v svojih že znanih pogledih na odnose med državami zastopala aktivno politiko dobrega sosedstva z Avstrijo in zelo potrpežljivo opozarjala avstrijske oblasti, da je uresničitev državne pogodbe temelj za dobre sosedske odnose. Dvajset let nedvomno zadošča, da bi določila uresničili, ali da bi vsaj obstajala konkretna dobra volja, da bi pogodbo v vseh njenih določilih uveljavljali. Na žalost moramo reči ne samo, da pogodba ni bila uresničena, temveč je čutiti, in to v zadnjem času še posebno intenzivno, prizadevanje po reviziji te pogodbe. Kar je bilo po tej pogodbi uresničeno, je bolj rezultat odločnega, vztrajnega boja manjšine in ustreznih jugoslovanskih prizadevanj kot rezultat pozitivnega stališča avstrijskih oblasti do uresničevanja državne pogodbe.“

20 let neizpolnjevanja avstrijske ustave

Na nedeljski zaključni prireditvi globaškega festivala je imel slavnostni govor član predsedstva NSKS Karl Smolle.

„Koroški Slovenec, kot riba, ki je zaostala ko so valovi odtekli in odšumeli le še majhen tolmun, skoraj že suh, zaduščen, s hrbtom pritisnjen ob zid Karavank: tako čaka.“

M. Guttenbrunnerju, nemškemu koroškemu pesniku, je uspelo v kratkih skopih potezah opisati podobo našega človeka, ki mu je preostalo le majhen tolmun, ozek življenjski prostor: Slovenec, ki se pa tudi ne more več umikati, ker čaka z hrbtom že pritisnjen ob Karavanke. Čakajoči koroški Slovenec, koroški Slovenec, ki se mora odločiti, ali si bo ubranil svojo zgodovinsko pričujočnost na koroških tleh, ali pa bo trpel, da mu uničijo bitnost, ki iz nje živi, lastno kulturno duhovnost. Koroški Slovenec stoji na prelomnici.

Ponavljam splošno znana dejstva, če trdim, da živimo v času in okoliščinah, ki silijo človeka, da se čim bolj prilagaja okolju, čim bolj izenačuje z ljudmi, da tako v kulturnem kot tudi v političnem in gospodarskem življenju postaja del masovne družbe, družbe, ki pospešuje pasivnost človeka in podpira aktivnost samo v toliko, v kolikor je le-ta usmerjena v ustvarjanje proizvodov masovne potrošnje in porabe. Odnosa med delom in ustvarjalcem skoraj ni več. Človeku, ki soustvarja svet, postaja ta svet vedno bolj tuj, kljub vsem novim globokim spoznanjem znanosti.

In zato je kulturno ustvarjanje nasploh neprecenljivega pomena, ker omogoča soočenje s svetom, ker preprečuje s poustvarjanjem odtujevanje človeka od lastnega bivanja.

Pomembnost našega kulturnega ustvarjanja pa je treba gledati tako iz tega zornega kota, kot tudi specifično v zvezi z vprašanjem predržitve ginevanja slovenske koroške kulture, predvsem slovenskega jezika, ki nista nič manj oarožena tudi iz konkretnega družbeno-političnega položaja na Koroškem in v Avstriji.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ob priliki tridesetletnice osvoboditve koncentracijskega taborišča v Mauthausnu so bile na tem zgodovinskem kraju razne slovesnosti. V nedeljo je bila osrednja proslava, na kateri je kot slavnostni govornik spregovoril avstrijski zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger. „Iz človeka lahko nastane zverina,“ je dejal Kirchschläger. „Taki ljudem ni bilo zapisano na obrazu, da so takšne zverine, ampak po večini so bili sotekači. Nihče ne more reči, da ni bil sokriv, zato mora biti naša dolžnost, da se z vsemi močmi trudimo, da se kaj podobnega ne bo nikoli več pripetilo. Nas Avstrij-

ce zelo tare dejstvo, da so imena več avstrijskih krajev povezana z temi metodami satanizma,“ je dejal Kirchschläger. Na otvoritvi poljske razstave „Otrok v KZ-u“ pa je dr. Kirchschläger dejal, da po tridesetih letih konca tega barbarstva nikoli ne more preteči dovolj časa, da se tega ne bi več spomnili.

Koroška veja KZ-Verbanda je ob tej slovesnosti organizirala vožnjo v Mauthausen. Z dvojezičnega ozemlja se je udeležilo te vožnje okoli 200 naših rojakov. Del slovenske skupine vidite na tej sliki na Appellplatzu taborišča pred spomenikom.

OB TRIDESETLETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM IN DVAJSETLETNICI PODPISA DRŽAVNE POGODBE

prirejata osrednji slovenski organizaciji — Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v nedeljo, 25. maja 1975, ob 14.30 na glavnem trgu v Pliberku

manifestacijo koroških Slovencev

z naslednjim sporedom:

- pozdravne besede zastopnikov manjšinskih organizacij iz drugih držav;
- govora predstavnikov NSKS in ZSO;
- nastopi pevskih zborov, folklornih skupin in godbe na pihala.

Rojaki! Slovenke in Slovenci, mladina!

Zberimo se vsi na manifestaciji, na kateri bomo izpovedali našo nezlomljivo življenjsko voljo in podkrepili našo zahtevo po globalni izpolnitvi člena 7, ki je sad našega doprinosa v boju proti fašizmu.

Na prireditvi bomo z veseljem pozdravili tudi predstavnike manjšinskih organizacij iz drugih držav, prav tako pa tudi pripadnike sosednega naroda, ki se nam bodo solidarno pridružili v boju za resnično in vsestransko enakopravnost, proti vsakršni obliki ugotavljanja, za prijateljsko sožitje obeh narodov v deželi. Prireditve bo ob vsakem vremenu.

V NEDELJO, 25. MAJA, VSI NA

manifestacijo koroških Slovencev!

Narodni svet koroških Slovencev

Zveza slov. organizacij na Koroškem

spominske besede ob 30-letnici konca vojne in 20-letnici podpisa državne pogodbe, uvod pa zaključil s ponosnim slavošpevom Kreiskyjevi vladi, na kar je poslanec v brezbarvnem diplomatskem tonu obrazložil razvoj druge avstrijske republike ter njeno mesto v svetovnem dogajanju, pri čemer je poudaril prispevek Avstrije k miru in zblizovanju med narodi ter k solidarniziranju manjših sil na svetu. Misli je na dobre odnose Avstrije do sosednih držav in na prizadevanje vlade, da bi se nekatere važne podorganizacije OZN nastanile na Dunaju.

Po Jankowitschevih besedah so dogodki okoli manjšine razmerje med Avstrijo in Jugoslavijo sicer nekoliko zasenčili, a odgovorne oblasti iščejo rešitev in jo bodo tudi našle — v smislu državne pogodbe.

Strankini poslušalci, ki so napolnili dvorano, niso želeli daljšega ali podrobnejšega razpravljanja o rečenem. Bilo je malo diskusijskih prispevkov.

Na vprašanje, kaj da nameravajo ljudsko štetje posebne vrste, ki ni nič drugega kot ugotavljanje manjšine, pomeni Avstriji zunanje politično, ali bi utegnil nastati problem in kako gleda vlada na internacionalizacijo, je poslanec odgovoril samo z znanimi formulami: Ljudsko štetje posebne vrste je izraz suverenosti in ne more postati predmet mednarodne kritike, internacionalizacije pač ne moremo preprečiti, če jo kdo želi. — Nič o resnični politični vlogi manjšine, o njenih zadevah, nič o konkretnih ciljih avstrijske manjšinske politike! Samo rahel apel na Korošce, da morajo problem soroševati.

15. maj 1975: dvajset let neizpolnjevanja temeljnega zakona avstrijske svobode!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Te dni smo in bomo obhajali obletnice zlozama nacizma in vzpostavitve neodvisne in demokratične Avstrije pred 30-imi leti ter 20-letnico podpisa Avstrijske državne pogodbe. Ti dogodki so tudi za nas koroške Slovence mejniki v narodnem življenju, ne le ker smo bili hudo prizadeti v času nacizma, ampak še toliko bolj, ker je bil naš prispevek za osvoboditev Avstrije širokega pomena preko mej naše ožje koroške domovine. Krvave tlake, ki jo je zahteval nacizem, niso plačevali le naši vodilni politični in kulturni delavci, ampak Hitler in njegovi koroški pomagači so segli tudi v najbolj skrito vas. Obljavljene selske žrtve, Oraže, Dovjak, Gregorič, Olipova, Pristovnik, Kelih in drugi so bili vsi delavni člani selskega Katoliškega prosvetnega društva in to je bil tudi eden njihovih glavnih zločinov, ker — tako piše v obtožnici proti njim — „je pospeševala tako imenovana manjšinska propaganda v katoliškem slovenskem prosvetnem društvu, ki sta jo gojila župnik Vauti in lesni trgovec Olip, protinemško nastrojnost prebivalstva.“ Nacistični trinoji so se zavedali, da je treba izbiti slovensko vaško kulturo in tako uničiti hrbtnico našega narodnega obstoja in naše odpornosti. Odstranjevanje slovenskega jezika iz javnega ter zasebnega življenja, z naših križevih potov, naših nagrobnih kamnov in končno izseljevanje, preganjanje naših družin in zločinski uboji in usmrtitve, pa tudi aktivni upor v okviru partizanstva, pa tudi drugih, ponekod zasebnih odporiških akcij in gibanj, vse to predstavlja dar neprecenljive vrednosti, ki smo ga prav mi koroški Slovenci položili Avstriji v roke, kot ceno za pristanek veselil in drugih zaveznikov, npr. Jugoslavije, k vzpostavitvi Avstrije, k podpisu državne pogodbe.

S podpisom je Avstrija prevzela tudi obveznost iz državne pogodbe, povračilo vojne odškodnine, jamstvo, da bo iztrebila nacistično preteklost (čl. 9) ter izpolnitev določil, ki zagotavljajo obstoj in enakopraven razvoj slovenske in hrvaške narodne skupnosti (čl. 7).

● ... Kar zadeva jezik, moramo priznati, da je obdobje velikih nacionalizmov, bolj ali manj očitih, v resnici za nami. Zdi se celo, da je povsod napočila ura „malih“ nacionalizmov. Množična gibanja narodnosti in njihovih idej pretresa v temeljih Evropo, takšno, kot se je bila oblikovala v 19. in v začetku 20. stol. Potem ko so ideje narodnosti zanesli na druge celine, v tako imenovani tretji svet, se sedaj vrača nazaj v Evropo, z močjo, ki je ni podcenjevati. „Nacionalistična“ gverila, kot se je sprožila na podlagi jezikovnih motivov, že deluje na naši stari celini, nepoboljšljivi v njenih kulturnih predsodkih. Baskovska ETA in Irška IRA so najbolj živa in obenem tragična znamenja političnega prebujanja evropskih manjšin. a še vedno samo najbolj vidne točke ledene gore, ki se razteza od Škotske in Wallese v Britaniji, do Katalonije in Okcitanije, Sardinije in Furlanije, pa do Frizije in Laponske ... Povsod na svetu se znova dvigajo vsi „izobčeni“, vsi, ki so drugačni. Izobčeni zato, ker so drugačni. In nihče ne ve, kako bo končala naša družba, ki s svojim razvojem povečuje svoja kričeča nasprotja ter veča in večja število izobčenih. (Sergio Salvi, „Odrezani jeziki“ — Le lingue tagliate, — str. 80, 81, Milan 1975).

Da se je prav na Koroškem dogajalo ravno nasprotno, čim bolj smo se oddaljevali od konca vojne, pričajo nam vsem znana dejstva. Na Koroškem ni prišlo do denacifikacije, 1945 je bilo na Koroškem nad 50.000 registriranih nacistov, skoraj vsi učitelji — nastavljeni za časa tretjega rajha — so po vojni lahko nemoteno, seveda manj ali bolj skrivaj izživljali svoje protislovenske komplekse, pa tudi prav vzgojni zavodi kot bivša LBA (učiteljske) so znali v vzgojiteljskih sovražna čustva do Slovencev še poglobiti. Predvsem v letu 1972 pa tudi danes se marsikdo sprašuje, odkod izvira zadržanje, sovražno Slovincem; vzroke je treba iskati brez dvoma v politično-vzgojnem obeležju, v zamolčanju in pretvarjanju polpretekle zgodovine. Sicer se otrokom žilva čut za ohranitev ogroženih živali, za drugopolte, da so tudi ljudje, vendar o domačih „črncih“ — v socialnem ali nacionalnem smislu besede — naša družba noče slišati ničesar.

15. maj 1975 pomeni dvajset let neizpolnjevanja temeljnega zakona Avstrijske svobode. Kako pa je mogel pretekli teden dr. Mayrhofer, zastopnik Avstrije pri OZN v New Yorku govoriti celo o „posebnih pravicah“ (Sonderrechte), torej privilegijih, ki da jih uživajo koroški Slovenci in gradiščanski Hrvatje,

tako da je baje „zajamčen njihov obstoj in nemoten razvoj“. Take trditve moramo koroški Slovenci odločno zavračati. Taka zlonamerna zavijanja dejstev odklanjamo toliko bolj spričo pojavljanja neonacistične miselnosti (kako je mogel viseti poleg venca avstrijske zvezne vojske venec Waffen-SS), spričo kriptonacističnih in nedemokratičnih organizacij, ustanovljenih takoj (3 dni) po podpisu državne pogodbe, spričo tolerance oblasti do teh sil, spričo naklepa vlade, da misli šteti pripadnike manjšin. Vendar se bomo koroški Slovenci — v prepričanju solidarnosti nemških sodržavljanov — znali braniti proti kakršnemu koli štetju posebne vrste. Naj štejejo število slovenskih kulturnih prireditelj, naj merijo doprinos — politični, gospodarski in kulturni — koroških Slovencev k skupni Koroški, naj ocenijo neštetokrat, danes in v zgodovini izpovedano življenjsko voljo našega naroda, naj otehtajo naše žrtve za skupno domovino, za mir in svobodo Avstrije. Nobeni naši vladi pa ne bomo dovolili, da se poigra z našimi dušami, da bi omalovaževala našo tisočletno navzočnost na Koroškem; odklanjamo vsako vrsto preštevanja, kot osnovo za uresničitev naših pravic, to toliko bolj, ko je Avstrija oz. Koroška v zastoju z izpolnitvijo obveznosti že iz leta

1919 (senžermenska pogodba), iz 1920 (svečane izjave koroške deželne vlade) in zdaj iz leta 1955 — avstrijska državna pogodba.

Ko bodo zastopniki koroških Slovencev za jubilejno leto v nekaj dneh javnosti in avstrijski vladi ponovno izročili spomenico o členu 7, bodo morali — in na to opozarjamo z resnim obžalovanjem — predati skorajda prepis spomenice iz oktobra leta 1955, kajti upravičene zahteve, ki so bile pred 20 leti Avstriji predložene, niso doživele uresničitve, glede nekaterih vprašanj — npr. šolskega — se je pa naš položaj celo poslabšal.

Dejansko stojimo — čakajoč — s hrbtnom ob Karavanke, vendar na prelomnici, od nas je odvisno, od naše skupnosti, od naše enotnosti — kot je ta enotnost dobila že prve obrise v Koroški enotni listi — da iz pasivnosti zakorakamo v boljše, odločnejšo prihodnost. Le če se bomo sami odločili za obstoj, smemo pričakovati in bomo deležni mednarodne pomoči, pomoči od države matičnega naroda, pa tudi vzajemne podpore s strani demokratov večinskega naroda; „molčča večina“ nikakor ne bo smela nadalje trpeti, da se pravni red in načela demokracije, ki so stala ob zibelni naše republike, tako lahko-miselno sprejmejo v diktat večine nasproti šibki manjšini.

S hrbtnom ob zid Karavank pritisnjeni še čakamo, vendar že nestrpni, kajti ne bomo več v miru gledali, kako nam sovražni val za sovražnim valom odnaša del naše kulture — ki jo ustvarjamo in živimo iz naše lastne življenjske volje.

Gospodarsko sodelovanje z arabskimi deželami

Lani je blizu 100 milijard dolarjev menjalo lastnike. Medtem ko se prej s temi milijardami razpolagale Amerika in dežele zahodne Evrope, razpolagajo sedaj z njimi arabske dežele, ki so bogate na nafti. S tem se je njihova kupna moč očitno povečala. Spričo recesije, ki je zajela industrijski Zahod, so postale za njega arabske dežele mikaven in dobrodošel poslovni partner. Industrijske dežele tekmujejo, da bi povečale svoj vpliv na arabskih tržiščih.

Med dežele, ki so se s svojimi izdelki sorazmerno dobro etablirale na tržiščih arabskega območja, sodi tudi Avstrija. Sicer mala industrijska dežela se je že vsa leta po drugi svetovni vojni prizadevala, da bi z industrijsko reprodukcijo in kooperacijo zagotovila osnove gospodarske stabilnosti. Pri tem je imela — tako je mogoče po 30 letih trditi — spretno roko. Industrijsko-trgovsko posluje uspešno tako z Zahodom in Vzhodom, zadnja leta pa tudi z arabskimi deželami in ostalim svetom v razvoju.

Odkar se je kupna moč arabskih dežel pomnožila z omenjenih okroglih sto milijard dolarjev, so se predstavniki avstrijske vlade in gospodarstva po arabskih deželah posebno močno angažirali. V zadnjem letu je prišlo do vrste kontaktov z vladami, posebej pa še do kontaktov med gospodarstveniki. Sadovi teh prizadevanj so očitni, kakor je to pokazala konferenca avstrijskih trgovinskih predstavnikov po arabskih deželah, ki so jo pred kratkim imeli na Dunaju. Na tej konferenci so omenjeni predstavniki na eni strani poročali o uspehih svojih prizadevanj, na drugi strani pa so se s podjetji dogovarjali za ustrezno koordinacijo v prihodnosti.

Iz zadevnih poročil je mogoče povzeti, da se je lani obseg avstrijskega izvoza v arabske dežele povečal za 76 odstotkov, medtem ko se je obseg celotnega avstrijskega

eksporta povečal le za 30 odstotkov.

Glavni avstrijski partner v tem območju je Iran. Avstrijski izvoz v to deželo se je lani povečal za 85 odstotkov na vrednost 1,2 milijarde šilingov. V procentualno podobnem obsegu se je avstrijski izvoz povečal v trgovini z Libanonom, Sirijo, Jordanijo, Združeno arabsko republiko, Marokom in Alžirijo. Najbolj je narasel vendar avstrijski izvoz v Irak, Saudijev Arabijo, Združene arabske emirate in v Kuveit. V te dežele je lani Avstrija izvozila za 116 do 156 odstotkov več blaga kot 1973. Slabše kot v prejšnjem letu je odrezala le v trgovini z Libijo.

Obseg celokupnih eksportov v območje arabskih dežel je lani dosegel vrednost 5,2 milijarde šilingov. S tem je presegel obseg avstrijskega izvoza v Sovjetsko zvezo in tudi obseg avstrijskega izvoza v Združene države Amerike.

Avstrija je lani od arabskih dežel kupila blaga v vrednosti 10,4 milijarde šilingov, v glavnem nafto in druge industrijske surovine. Od avstrijske pasive v tej trgovini od-

pade glavnina na Irak in na Libijo. V trgovini z večino arabskih dežel izkazuje bilanca Avstrije očitno aktivno.

Trenutno se avstrijska prizadevanja za gospodarsko sodelovanje z arabskimi deželami koncentrirajo na zmanjšanje svoje pasive v trgovini z Irakom in Libijo. Izgleda, da bo sedanjim prizadevanjem uspešno, da bo Avstrija v Iraku dobila pomembna naročila. Govora je o gradnji in opremitvi tovarne plastičnih cevi, o industrijskem podjetju za pridobivanje alkohola, o tovarni krmnega kvasa, o obsežnem projektu kanalizacije in o večjem projektu za pridobivanje pitne vode.

Podobno dobre izglede ima Avstrija tudi na področju poglobitve industrijskega sodelovanja z Libijo, kamor je pričela izvažati tudi plemenska in klavna goveda. S tem se utegne že letos izvoz v Libijo povečati za okroglo 50 odstotkov na vrednost pol milijarde šil.

Avstrijski industrijski in trgovinski predstavniki po drugih arabskih deželah so podobno optimistični kot sta predstavnik v Iraku in v Libiji. Po njihovih ocenah obstajajo možnosti, da se bo gospodarsko sodelovanje s temi deželami že v prihodnjih dveh letih razvilo tako, da bo odpravljena avstrijska pasiva v trgovinski bilanci. (b)

Nova ustava LR Kitajske

Ljudska skupščina LR Kitajske je po petletnih pripravah sprejela novi temeljni zakon države — ustavo. Po umiritvi duhov in končani osemletni kulturni revoluciji je bilo pričakovati novo obdobje konsolidacije, čeprav tudi nova ustava ohranja skoraj vsa temeljna načela stare, 1954. leta sprejete ustave.

Po obsegu sicer kratek dokument, ki pa vendar ureja in določa osnovno linijo za vsa področja. Da je to linija marksizma-leninizma in diktatura proletariata, je jasno zapisano v prvih dveh členih.

Kot večnacionalna država z ustavo določa, da imajo vse narodnosti

enake pravice. Vse narodnosti v LR Kitajski imajo pravico, da govorijo in pišejo v svojem jeziku (4. člen).

Država se drži socialističnega načela „kdor ne dela, naj ne je“ in vsakemu po njegovih sposobnostih, vsakemu po njegovem delu.“ (9. člen.)

Najvišji organ državne oblasti, ki ga vodi kitajska komunistična partija je Narodna ljudska skupščina (16. člen). Voli se za dobo pet let in se sestaja enkrat na leto (sedaj šteje kar 2885 delegatov).

Centralna ljudska vlada se imenuje Svet za državne zadeve, ki ga

sestavljajo ministrski predsednik, namestniki in ministri (19. člen).

Po ustavi ima kitajska ženska na vseh področjih iste pravice kot moški. Država štiti zakon, družino, mater in otroka (27. člen).

Državna zastava je rdeča s petimi zvezdami, grb ima v sredini vrata Tien-anmen s petimi zvezdami na vrhu, obkrožena z žitnim klasjem in zobatim kolesom pri dnu.

Prvi in najpomembnejši politični podatek je brez dvoma potrditev neomejene moči partije na vseh področjih in v vseh ustanovah v deželi. Lik predsednika republike je bil odpravljen, njegove dolžnosti pa je sedaj kolegijsko sprejel stalen odbor skupščine.

Kratke vesti

■ V Kopru nameravajo zgraditi čistilnico nafte z zmogljivostjo 8 milijonov ton na leto. Čistilnica bo plod jugoslovansko-libijskega sodelovanja. Z 51 odst. bo pri njeni glavnici udeležena Jugoslavija z 49 odst. pa Libija ter podjetje Bomin iz Zahodne Nemčije, kamor bo čistilnica izvažala nafto in naftne izdelke. Slovenija ima v načrtu tudi čistilnico pri Lendavi, ki naj bi jo zgradilo hrvaško podjetje naftne in petrokemične industrije INA. Po ocenah na pristojnih mestih med Koprom in Lendavo ne gre za križanje interesov, ker imata obe središči vsaka svoje tržišče.

■ Radio Maribor slavi tridesetletnico svojih oddaj. V Mariboru načrtujejo sedaj novi dom RTV. V prihodnjih letih naj bi postaja povečala čas oddajanja od sedanjih 4 na 6 ur na dan. Od leta 1971 ima Radio Maribor tudi nemške oddaje. Od leta 1972 oddaja tudi na novem ultrakratkovalnem oddajniku s Pohorja na valovni dolžini 101,2 MHz. Namesto sedanjega oddajnika z 20 KW pa naj bi zgradili na Dravskem polju nov srednjevalovni oddajnik, ki bo petkrat močnejši. Posebno pozornost posveča Radio Maribor tudi življenju zamejskih Slovencev na Koroškem in Štajerskem.

■ V Rimu so sprejeli v poslanski zbornici in v senatu nov zakon o radiu in televiziji. Eden od členov novospregajetega zakona se nanaša tudi na oddaje v jezikih narodnih manjšin in obvezuje italijansko državno ustanovo za radio in televizijo RAI, da uvede tako radijske kot televizijske oddaje v nemščini za Južno Tirolsko, v francoščini za Dolino Aosta in v slovenščini za Primorsko in Furlanijo.

■ Letališče Ljubljana-Brnik vzdržuje v letnem času naslednje zunanje proge: Ljubljana—Frankfurt (šestkrat v tednu), Ljubljana—London (petkrat), Ljubljana—Zürich (petkrat), Ljubljana—Pariz (dvakrat), Ljubljana—Amsterdam (trikrat), Ljubljana—Praga (enkrat). Na notranjih progah pa so zveze naslednje: Ljubljana—Beograd (petkrat na dan), Ljubljana—Dubrovnik (petkrat na teden), Ljubljana—Split (trikrat na teden), Ljubljana—Sarajevo (trikrat), Ljubljana—Skopje (dvakrat); že od 1. maja naprej pa letijo letala tudi na progah Ljubljana—Pulj (trikrat tedensko) in Ljubljana—Tivat (dvakrat).

Na Štajerskem je v gradnji novo letališče Maribor—Slivnica, ki ga bodo odprli za državni praznik 29. novembra.

■ Rdeče-modra koalicija v Zvezni republiki Nemčiji se je utrdila. — V Saarlandu in Düsseldorfu je uspelo nemškimi socialnim demokratom, da so po dolgi seriji volilnih porazov zopet enkrat pridobili. Sicer samo en procent v Saarlandu, a vendar, če pomislimo, da je še pred kratkim doživela Brandtova SPD poraze z nad 10 odst. (Hamburg). Willy Brandt je izjavil, da si more predstavljati koncentracijsko vlado.

Koncentracijsko taborišče Mauthausen primer nacističnega industrializiranega uničevanja

Usako koncentracijsko taborišče je bilo zapor — varnostni zapor brez vsake obsodbe. V KZ je bil zaprt vsak, ki ni hotel služiti nacizmu in njegovim idejam. KZ je bil križev pot 20. stoletja.

„Zapornik je napol človek, napol žival“ je bilo geslo SS, ki je strahila skupno z zaporniški funkcio-narji (Häftlingsfunktionäre) vse tiste, ki so na golo ovadbo bili poslani v koncentracijska taborišča.

Zidje, Poljaki, Rusi — in Slovani nasploh — pa so bili po ideji SS bolj žival kot človek. Po teh predstavah se je potem tudi ravnalo z zaporniki. Že v sprejemnih pismih je Gestapo zabeležila, kako naj se ravna s posameznimi zaporniki.

Tako so bili nekateri že od vsega začetka obsojeni na smrt: če so namreč dobili dodeljene znake „RU“ — kar je pomenilo „Rückkehr unerwünscht“ ali „K“, kar je pomenilo „Kugel“.

Koncentracijska taborišča bi lahko razdelili na tri vrste: 1. koncentracijska taborišča za politično manj obremenjene, za stare politike in za takšne, o katerih se je dalo upati, da se bodo vključili v delovanje nacizma. Takšen KZ je bil Dachau. Težje obremenjeni so prišli v še hujša taborišča: Buchenwald, Flossen-burg, Pirkenau. Težko obremenjeni pa so prišli v uničevalna taborišča, kot so to bila Mauthausen ali Auschwitz. Cilj teh uničevalnih taborišč je bilo fizično in psihično uničevanje zapornikov — obsodba na smrt, ki so jo postopoma izvršili. V uničevalna taborišča so prišli predvsem intelektualci, o katerih se je vedelo, da ne bodo klonili Hitlerjevemu režimu in njegovi ideologiji. Ker je njih osebnost bila najbolj razvita, ker so znali misliti kot posamezniki, je bilo iz njih treba napraviti številke. Vsak tak zapornik v KZ-u je dobil svojo številko, imena ni več imel — ponekod jih z imeni sploh niti registrirali niso. Številko so morali nositi na prsih in na desni nogi. Tako so bili intelektualci, voditelji narodov, ki jih je okupirala Hitlerjeva vojska, po zaporih. Ljudstvo, katero so vodili, je bilo prepuščeno samemu sebi — in poplavi Göbbelsove propagandne mašinerije, tako da so kmalu sledili novi ideologiji o arijskem nadčloveku. „Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce“. Ta svetopisemska beseda je imela tudi v tem primeru svojo veljavo.

Razen številke je dobil vsak še trikotnik pripet na prsi — v različnih barvah, ki so označevale vzrok, zaradi katerega je bil kdo pripet v taborišču. Rdeča barva je pomenila, da je nosilec politični zapornik, zelena barva je označevala kriminalce.

V koncentracijskem taborišču so zapornike porazdelili na posamezne bloke. Bili so 53 metrov dolgi in 13 metrov široki. Na primitivna ležišča — dve do trinadstropne „postelje“ so tako spravili 350 zapornikov. Karantena je bila posebna vrsta bivanja: v „Sardinienlage“ je spalo v takem prostoru 2000 jetnikov. Pri nezadostni prehrani, ki so jo dobili, je večina dobila drisko. Spanje v „Sardinienlage“ je tako pomenilo neznošno muko.

Določila o prehrani so predvidevala, naj dobi vsak jetnik na dan prehrane za 1450 kalorij. Če pomislimo, da navaden odrasli človeški organizem potrebuje na dan še enkrat toliko, pri težkem delu še več, potem moremo iz tega razbrati, da je že prehrana sama pomenila smrtno obsodbo. Kajti zaporniki v kamnolomih so morali nadčloveško trdo delati — z najhujšimi šikanami. Toda hrana na papirju, kot so jo predvidevala določila, je bila v praksi še slabša. Kajti iz piskra so se najprej posluževali funkcionarji — capoti.

Posledica je bila neizmerna lakota.

Tri stadije je imela lakota pri interniranih v koncentracijskih taboriščih: v prvi fazi čuti izgladovanec neznošno lakoto. To lakoto skuša pomiriti s tem, da si „organizira“ hrano, da jo tudi nakrade, in to skupno z SS. V drugem stadiju se spremeni barva gladujočega, koža postane siva, izgladovanec dobi tiho govorico, otekline in drizko, ki še bolj slabi organizem. Proti drizki skuša sam napraviti zdravila — oglje s pomočjo pičlega sežganega kruha. Tretja faza pa je totalna apatija, trudno počepovanje, vesljojoča hoja. In čakanje, da ga

bodo ubili, da mu bodo dali smrtno injekcijo, ga potisnili v avto za zaplinjenje.

Umrljivost je bila v Mauthausnu zelo velika: v začetku leta 1942 je bilo v taborišču približno 10.000 zapornikov. Tekom leta je prišlo zraven še približno 13.000 ljudi. Umrlo jih je 14.293. — Samo od januarja do marca 1943 je umrlo 5.147 ljudi, to je 58 na dan. V prej opisani karanteni, ki je trajala 2 do 3 tedne, je bila umrljivost največja.

Na duševno stanje zapornikov je izredno negativno vplivalo ravnanje nadzornikov. Na dnevnem redu so bile šikane, tako da so jetniki bili duševno popolnoma strti. Poleg strogega dnevnega reda, težkega dela in šikan tako na Appellplatz-u kot pri delu, so bile predvidene še hude kazni. Najmilejša je bila opomin, ki je bil združen z delom v pičlem „prostem“ času. Nadalje prepoved korespondence, prepoved dobivanja paketov itd. Sploh pa je moralo vsako pismo, ki ga je kateri od jetnikov poslal svojcem, vsebovati formulo: „Sem zdrav in dobro mi gre“. Tako, da se je večkrat pripetilo, da je nekaj dni po pismu „Zdrav sem in dobro mi gre“ doseglo domače tudi sporočilo uprave taborišča, da je zapornik „kljub optimalni medicinski oskrbi“ umrl. Zapor v bunkerju, ki je bil večkrat združen s tepenjem, zapor v temnico, ker so dobivali le vsak tretji dan toplo hrano, so bile druge variante mučenja in kazni. Poleg tega še tujenje na „bock“ z bikovcem ali gumijem — 25 udarcev, ki jih je moral jetnik sam šteti. Če se je uštel, so ponovili torturo še enkrat.

Zelo priljubljeno je bilo pri SS obešanje za roke, ki so bile zvezane na hrbtu. Zapornik je na ta način v kratkem zgubil zavest.

Še ostrejša kazni so bile odvzem tako že pičle hrane, kar je pomenilo še hitrejšo smrt. Dodelitev h kazenskemu bataljonu pa je pomenila smrt v nekaj dneh.

Jetnike, ki so bili obsojeni na

smrt, je zverinska uničevalna mašinerija usmrtila na sledeče načine: 1. Obešanje pred blokom 20 — pri apelih. Pozneje se je to zgodilo v posebni kamri ob krematoriju. 2. Prav tako pred krematorijem so usmrtili jetnike z strelom v tilnik. Tretji način usmrtnitve je bila plinska celica: bila je to soba, ki je izgledala kot kopalnica, toda skozi prhe so namesto vode spustili strupeni plin zyklon B. Pozimi pa so jetnike umorili na posebno zverinski način: gole so jih postavili na prosto v mraz ter jih polivali tako dolgo s curkom mrzle vode, dokler niso postali ledeni kipi. Na ta način je našel smrt v Mauthausnu tudi sovjetski general Karbišev. Mobilna naprava za usmrtnitev pa je bil plinski voz. Neki tovornjak so hermetično zaprli, v notranjost voza pa napeljali izpušne cevi avtomobila, tako da so se jetniki, ki so bili nabasani na tovorni ploskvi, zadušili. Jetnike, ki so jih na te načine usmrtili, so nato sežgali v krematoriju, še prej pa so jim iztrgali zlate zobe in plombe.

Po blokkih je morala vladati največja čistoča, postelje so morale biti ravne kot pri vojaki. Pred barakami pa so nasadili rože, tako da so razne delegacije dobile vtis urejene kaznilnice.

Najhujše pa so bile šikane pri delu v tako imenovani „Steinträgerkompanie“. Nositi so morali — na

primitivnih napravah kot v kameni dobi — do 50 kg težke kamne. Nosili so jih iz kamnoloma po stopnicah navzgor — in to v teku. Vsakih 30 metrov je stal SS-ovec z gorjačo. Na teh stopnicah je našlo smrt na tisoče ljudi. Imenovali so jih potem „stopnice smrti“. Leta 1940 so v tem kamnolomu mučili skupino 190 poljskih duhovnikov. Pri tej skupini je bil tudi naš rojak, kaplan Anton Kutej, doma iz Škocijana. Kuteja so sicer premostili ob koncu leta 1940 v Dachau, a je tam umrl na posledicah zverinskega mučenja aprila 1941.

Na dnevnem redu industrializiranega hitlerjanskega zverinstva pa so bili tudi psevdomedicinski poizkusi. Nemška „inteligenca“ je dopolnjevala svoje medicinsko „znanje“ z eksperimenti na živih. Dali so jim injekcije tifusa, paratifusa in kolere. Samo v Mauthausnu so tako eksperementirali na 1700 ljudeh.

En sam upor je zaznalo taborišče Mauthausen. Kajti odgovor na vprašanje, zakaj se ujetniki niso uprli takim zverinskim metodam, leži na dlani: bili so tako apatični, že tako brez moči, lačni, oslabei, otekli, da na upor niti niso resno mislili. Le skupina sovjetskih oficirjev, ki so bili v taborišču Mauthausen šele nekaj dni, je imela še toliko moči, da je mogla izvesti upor: 2. febru-

(Dalje na 4. strani)

1 142, 143, 144, 145/43
1 783, 84, 85, 86
1 6 J 18/43a
1 87/43

Jm Namen

des Deutschen Volkes

In der Strafsache gegen

Papir nacističnih krvnikov, ki je pomenil smrt za trinajst selskih žrtev

- 3 -

33.) die Witwe Justine Jug geborena Kelich aus Zell-Pfarre, geboren daselbst am 19. September 1892,

34.) die Haushälterin Anna Orasche aus Zell-Pfarre, geboren daselbst am 27. Juli 1900,

35.) den Postfacharbeiter Johann Orasche aus Zell-Pfarre, geboren daselbst am 12. Mai 1925

sämtlich Slowenen, zur Zeit in dieser Sache in gerichtlicher Untersuchungshaft,

wegen Vorbereitung zum Hochverrat u.a. hat der Volksgerichtshof, 1. Senat, auf Grund der Hauptverhandlungen vom 7. - 9. April 1943, an welchen teilgenommen haben

als Richter:

Präsident des Volksgerichtshofs Dr. Freisler, Vorsitzender,
Landgerichtsdirektor Stier,
Generalarbeitsführer a.D. Müller,
Oberstudienrat Ratscherr, Heinlein,
H-Oberführer Dr. Palton

als Vertreter des Oberrichtsanzwalts:

Erster Staatsanwalt Figge,

für Recht erkannt:

Thomas Olip, Jakob Orasche, Johann Doujak, Franz Gregoritsch, Franz Pristounik, Florian Kelich, Bartholomäus Orasche, Johann Orasche, Ulrich Kelich, Franz Weinzierl, Georg Pasterk, Michael Schupanek und Maria Olip haben im Kriege im deutschen Kärntnergau terroristischen kommunistisch eingestellten bewaffneten Banden angehört, die die deutsche und überhaupt die reichstreu Bevölkerung terrorisierten, Deutsche ermordeten und Gehöfte plünderten, und Teile des Reiches von ihm losreißen wollten. Sie haben damit im Kriege den Feind des Reiches begünstigt und werden deshalb mit dem

Tode

bestraft. Sie sind für immer ehrlos.

Bartholomäus Foschitz, Josef Olip, Sabine Ogriš, Olga Kelich, Katharina Pristounik, Maria Linast, Justina Jug, Anna Orasche, Ursula Weinzierl, Katharina Pasterk, Alois Luschin, Anton

Go-

OB TRIDESETLETNICI OSVOBODITVE V SPOMIN SELSKIM ŽRTVAM:

Obtožnica Volksgerichtshof-a selskim žrtvam

(2. nadaljevanje)

Tomaž Olip se je v tem času udeleževal kot važna kontaktna oseba oboroženih slovenskih band. Sam je dejal, da je šele 12. julija 1942 stopil v zvezo z njimi. Na ta dan je vodil Johana Supanza skupno z Francom Pristovnikom v podzemski bunker na Setiče. Takrat so intenzivno premostrili politični položaj. Tomaž Ogriš se je v tem krogu po lastnih podatkih čutil srečnega ter je radevolje izpolnjeval svojo službo. Večkrat so ga poslali kot kurirja. Proti koncu julija 1942 se je udeležil posveta med Johanom Olipom, Johanom Supanzem ter „Lojzom“, na katerem je zahteval Johan Olip umor župana Falle-ta, Ortsbauernführerja Ogriša in namernika Bruggerja. Supanz je prijel, da bi bilo potrebno za to okoli 100 banditov. 10. avgusta 1942 so ga pritegnili posvetu v nekem so ga pritegnili posvetu v nekem skednju, pri katerem so sklenili umor lovca Urbasa. Spremljal je 12. avgusta 1942 bandite k posestvu Urbasa ter v vseh podrobnostih opazoval zahrbtni umor Nemca. Ko je bil obstreljen Urbas od bandita „Rika“, je Urbas šel zopet v hišo ter se znebil orožja. Pri poizkusu, da bi zbežal, ga je Perko ustrelil z devet strelji iz pištole.

14. avgusta je obdolženec Tomaž Ogriš dobil nalog, da Tschertovo bando, ki je štela 67 mož, spravi na

skriven način h Kališniku na Šajdo, ki je bil posestvo Pruggerja. Tomaž Olip je izbral pot čez Potokovo sedlo, ker je vedel, da bodo izropali Pruggerja. Razen tega je tajil, da je bil udeležen pri ropih pri Trklu na Borovnici, pri kmetu Piskerniku ter v trgovini z mešanim blagom Uschnig. Zveze z banditi pa je še nadalje vzdrževal. Večkrat se je srečal z lagerskimi banditi.

Drug nalog banditov je predvideval organizacijo orožja in streliva. Izročeno strelivo je zakopal v gozdovih. Prav tako je dobil več predelanih pušk.

Tako daleč obtožnica proti glav-nemu obtožencu Tomažu Olipu. Naslednje žrtve so se soočale s podobnimi očitki. Na kratko:

Jakob Orasche je dezertiral iz nemške vojske ter bil v zvezi s selskimi partizani. Sodeloval je pri gradnji bunkerja ter na več pogovorih o politični situaciji. Poleg tega je imel pri sebi skrito orožje in strelivo ter se udeleževal kot vodič.

Johan Doujak se je udeleževal predvsem kot posrednik in organizator orožja in streliva. Potrebne stvari je organiziral v Borovljah. Franc Gregoritsch je dajal prehrano selskim skrivačem ter jim dovolil, da so na njegovi zemlji zgradili nov bunker ter skrivačem pomagal tudi z orodjem. 1. decem-

bra 1942 je policija odkrila bunker. Franc Pristovnik je oskrboval Tomaža Olipa ter Jakoba Orascheja, bil kontaktna oseba ter sploh motor selskih skrivačev. Pomagal je pri gradnji Gregoritschevega bunkerja ter bil tudi vodič pri raznih akcijah. Florijan Kelich je dal streho Tomažu Olipu ter sodeloval pri raznih posvetih selskih upornikov. Zastopal je mnenje, da bo Nemčija kmalu zgubila vojno. Bartolomej Orasche je oskrboval selske „bandite“ ter imel važne posvete z njimi. Razen tega jih je spremljal kot vodič.

Opomba uredništva: Imena obtožen-cov Volksgerichtshofa smo pustili v „originalu“ obtožnice, torej ponemčene, tako kot so jih imeli v seznamu nacističnega režima. Ta režim je tudi dosti pripomogel, da je še danes toliko spakedenih imen. Obtoženec Gregoritsch je pred svojo ugrabitvijo bil seveda Gregorič, Orasche Oraže itd.

Ta dokument je pomenil smrt za trinajst selskih žrtev. Volksgerichtshof pod predsedstvom nacističnega krvnika Freislerja je izrekel krute kazni. Nasprotniki nacističnega režima so bili obsojeni takorekoč že pred obravnavo. V „svarilo“ drugim. Taki dokumenti pa naj bi bili tudi svarilo nam vsem: „nikoli več!“

Peter Turrini je bral v Beljaku

Od spomladanskega vetra prepričano mesto ob Dravi se je sveže in čisto svetilo v večerni zarji. Tisti, ki so ta večer hiteli v beljaško koncertno hišo, so pričakovali zanimiv odkrit kulturni dogodek prve vrste. Publika je do zadnjega napolnila mestno dvorano in z napetostjo pričakovala srečanje. Srečanje z umetnikom, z literatom in z njegovimi besedili.

Peter Turrini, ki živi sedaj na Dunaju, se je rodil leta 1944 pri Gospe Sveti. Znan je predvsem po dramskih tekstih (med njimi Rozznjogd, Sauschlachten, Der tollste Tag, leta 1972 je izšel tudi roman „Erzählungen in der Mundhöhle“). Kot naturalist sodi poleg Handkeja, Bauerja v skupino tistih sodobnih avstrijskih pisateljev, ki pišejo angažirano literaturo, opozarjajo na krizo današnje družbe. Turrini jo imenuje „konkretna literatura, v kateri ima vsak svoje ime, naslov in starost, to je resnična literatura in zato tudi nevarna.“

In beljaški bralni večer? Kulturni urad mesta Beljak je avtorja povabil, naj bere iz svojih objavljenih in neobjavljenih del v okviru prireditve „reihe“. Izbral je štiri zgodbe, dve od teh sta bili pisani kot filmski scenarij.

„Škornji“ (Die Stiefel) opisuje dogodke na Koroškem izpred konca druge svetovne vojne. SSovci so potolkli Peršmanovo družino. Kratki, jedrnatki stavki, ki jih bere Turrini z jasno izgovorjenimi slovenskimi imeni režejo zrak v dvorani. Publika onemi. — Šele po drugi zgodbi „Veseli časi“ (Glückliche Jahre), v dvorani burno ploskajo.

Sledi parabola Job (Hiob). Zgodba iz leta 1965 o človeški tragediji in nemoči Slovenca iz celovškega

CELOVEC

Te dni je dopolnil 65. leto svoje starosti ravnatelj in član predstojništva ŐDK dipl. nar. gosp. Gaston Kugler. Rodil se je leta 1910 v Višegradu pri Sarajevu. Po študiju narodnega gospodarstva je sprva deloval v zavarovalništvu, leta 1955 pa je vstopil v ŐDK kot vodja trgovske direkcije, leto pozneje je bil že prokurist, leta 1958 postal ravnatelj, in dve leti pozneje član predstojništva. S svojim dinamičnim načinom dela je veliko pripomogel k izrednemu podvigu družbe. Že več let ima tudi predavanja na graški tehnični visoki šoli o energetskem gospodarstvu. Leta 1968 je dobil podeljen veliki častni znak za zasluge za republiko Avstrijo, leta 1970 je postal komercialni svetnik, leta 1973 je postal konzul za Tunesijo. Poleg tega je še predsednik koroškega smučarskega pool-a.

Koncentracijsko taborišče . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

arja 1945 so s kemično gasilsko napravo napadli kontrolni stolp. S strojnico, ki so jo dobili v roke, so uničili drugi stolp. Nato so vrgli mokro rjuho na žico okoli ograje, ki je stala pod visoko napetostjo ter tako napravili kratek stik. Od 570 oficirjev, ki so se uprli, je obležalo na licu mesta okoli 100. Ostali so iskali pot proti češki meji. Skozi tri tedne je sledila akcija, ki je našla žalostno mesto v zgodovini: „Mühlviertler Hasenjagd“ so jih omenovali. To ni bilo pretiravano, ampak je kazalo odnos domačega prebivalstva do KZ-a: Prebivalstvo je sledilo pozivu policije in napravilo lov na oficirje-ubežnike, ki so se skrivali v okolici. Če so jih dobili, so jih predali takoj policiji, ako jih kmetje sami že niso prej zaklali. Pobeg je preživelo le 17 ljudi, od teh je le devetim uspela

predmestja. Zopet ploskanje. Turrini bere dalje. Zadnje delo ni pripoved, pač pa govor, ki ga je imel pred nekaj dnevi ob priliki 75-letnice Uranie. Turrini zopet potrdi, da ni samo mojster besede, peresa. Gre mu za vsebino, za sporočilo; ostro in konkretno analizira kulturno politiko in jo kritizira, njo in avstrijsko družbo, njeno shicofrenijo, upre se pavšalni oceni, da je vse v najlepšem redu. Zopet navdušenje in ploskanje, predvsem med mladino.

Nekateri se priglasijo k diskusiji, ki pa se po Turrinijevem pojasnilu, da je bral poleg svojih tudi dve deli slovenskih avtorjev, Florijana

Lipuscha (Škornji) in Janka Messnerja (Job), sprevergla predvsem v razpravo o manjšinskem problemu na Koroškem. Prireditelj bralnega večera namreč ni sprejel Turrinijevega predloga, naj bi bral skupaj s slovenskimi pisatelji. Zato je njihovo prozo sam prebral. V diskusiji, ki je potekala kot ostrakritika današnjega stanja na Koroškem, je Peter Turrini opozoril, da je Koroška „na špici ledene gore“, da je dolžnost močnejšega štiti slabšega. Izreden primer solidarnosti s slovensko manjšino, ki jo je na najvišji kulturni ravni izpričal Peter Turrini, je sprejela in pozdravila tudi publika.

Ostale bomo mlade . . .

(Ob zaključku šole v Št. Rupertu pri Velikovcu)

Postala je že tradicija, da nas šentrupertske gojenke vsako leto na prvo nedeljo v maju povabijo na razstavo in prireditev. Kdor v sebi še nosi ideale kot so vernost in narodnost, se bo vabilu gotovo odzval. Ravno te dve duhovne vrednoti sta največja odlika sestrinske šole pred drugimi šolami.

Samo po sebi se nam zdi umevno, da nas tam čaka bogata razstava in prijetna prireditev — vidni sadovi 8-mesečnega šolanja. Ne vemo pa, le slutimo, koliko žrtev sester se skriva za vsem tem. Če ne bi bile sestre ena duša in eno srce, pripravljene prijeti za vsako delo, od najbolj umazanega v hlevu do najfinejšega v kuhinji, šivalnici in šoli, ne bi bilo takega uspeha. Sprejeti nase te žrtve leto za letom so zmožne le one, ker ne pričakujejo zato časti in denarja, ampak delajo le Bogu v slavo in v korist naši mladini.

Še predno preidemo k oceni razstave in prireditve, se mi zdi prav, da si predočimo, da pridejo v šolo dekleta, ki še nikoli niso držale kuhalnice v roki, ali že tudi kaj boljšega skuhale, še nikoli pekle finega peciva, krasile torte; še nikoli šivale na stroj, krojile, vezle in pletle; še nikoli stale na odru kot igralke, pevke in plesalke. Z veliko mero potrpežljive vztrajnosti in ljubezni je možno tudi s takimi dekleti priti do lepih uspehov, kar nam sestre vsako leto znova dokažejo. In še to — leto za letom vedno pripraviti nekaj novega ni lahko. Vendar se sestre tudi v tem oziru potrudijo.

KUHINJSKA RAZSTAVA

je bila prava paša za oči. Že samo tort je bilo blizu 200, od preprosto z dekliškimi rokami okrašenih do umetniško izdelanih od sester-kuharic. Fino drobno pecivo se nam

je ponujalo v nešteti oblikah. Zelenjava in meso je bilo pripravljeno na najrazličnejše načine, od ciganske solate do bogata garnirnega zrezka. Tudi naše domače orehove in rozinove potice ter bobov ni manjkalo. Vmes pa so bili kot „šopki“ pestro posejani „sladki“ prizori iz pravičnega sveta.

ŠIVILJSKA RAZSTAVA

je dokazala izreden uspeh. V nekaj mesecih toliko sešiti, navezati in naplesti, ni kar tako. Vsaka izmed deklet si je sešila nekaj oblek in perila, izdelala že košček bale: pregrinjalo za dvojno posteljo, k temu spadajočo okrasno blazino in namizni prt. Vzorci so bili skrbno izbrani in barve ubrane. Izredno lepo izdelane krstne oblekice in garniture za dojenčke smo tudi videli na tej razstavi. In koliko različnih slik so dekleta pričarala z gobelinskim vbodom, lep okras za njihove domove. Vso razstavo pa so poživile ljubke živalice iz blaga in volne ter lepo urejeni šopki svežih cvetlic.

Poleg mnogih odličnih gostov, sta si ogledala razstavo tudi g. škof dr. Jožef Köstner in inšpektor, višji študijski svetnik dr. Ploner.

„Prodana nevesta“

Razigran popoldan je nudila v nedeljo predstava „Prodane neveste“ v celovškem mestnem gledališču. Gostovala je ljubljanska opera za naše ljudi in res nudila tri ure neobteženega veselja ob slovenskih melodijah. Razigranost se je že začela pri inscenaciji, pri kostumih, pri sceni. Režiser Ciril Debevec je bil tolika osebnost, da ni hotel osebne, individualne interpretacije dela. — In igralci? Junak predstave je bil seveda Ladko Korošec s svojim Kecalom, ki ga je tako s kretnjami kot s svojim volumioznim

KULTURNO PRIREDITEV

so učenke izvajale kar trikrat. Pod vodstvom dirigentke-sestre so dekleta nam prav ubrano zapela in nas vse z deklamacijo prisrčno pozdravila. Govor je imel g. župnik Gotthart. Primerjal je vlogo sester z vlogo šepetalca. Vloga šepetalca je skrita, a najvažnejša. On skrbi, da se dejanje na odru pravilno razvija. Prav tako so sestre tiste, ki skrbijo s svojim posredovanjem, za zmožnost praktičnega dela gojenk in njihovo vzgojo duha in srca.

Igra „Nevesta iz Amerike“, nam je pripravila veliko smeha. Dekleta so kar dobro rešile svoje vloge. Še prav posebno moramo pohvaliti pravo nevesto iz Amerike, ženinina Zdenka in njegovo mamo. Boštjan in njegova žena sta v igrici „Iznajdljiva ljubezen“ dala zakoncem prav lep nauk. Če ga kdo izmed njiju malo „nerodno polomi“, to še ni vzrok za ločitev po 30-letni zvesti ljubezni. Boštjan je res dobro upodobil pijanca. Tudi njegova žena mu v igri ni zaostajala.

V nedeljo je prvo popoldansko prireditev na kratko obiskal tudi g. škof v spremstvu velikovškega dekana g. Kandutha in škof. kanclerja g. Krištofa. Napolnjena dvorana ga je navdušeno pozdravila. Ker se mu je mudilo na birmovanje, je bil navzoč samo pri simbolični vaji po Gounodjevi Ave Mariji. Škof je nato po sestri prednici izrazil vse priznanje dekletom za njihov nastop in zanje izročil srčne pozdrave.

Za konec so dekleta še enkrat ubrano zapela in veselo zarajala. Tako so obiskovalci odhajali vsakokrat prav dobre volje iz dvorane.

Vse priznanje in čestitke sestram za toliko požrtvovalnega dela. Prav tako pa tudi gojenkam iskrene čestitke, da so zmogle v tako kratkem času sprejeti toliko lepega, dobrega in koristnega vase. Da bi le vse ostalo živo v njih! Da bi vse to lepo in dobro ne čuvale samo zase, ampak posredovale tudi drugim! To upamo in tudi iskreno želimo. Naše upanje sloni na njihovem geslu, ki so ga napisale na vabila. Takole se glasi:

Vsak dan znova na delo! Ostale bomo mlade, dokler bomo sprejemljive za dobro, lepo, veliko, sprejemljive za glas narave, človeka in Neskončnega. —a—r

PRIREDTV

ČRNA ŽENA

Gostuje: KUD „Boštjan Jezeršek“ iz Sovodenj v Poljanski dolini (Škofja Loka)

Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah

Kraj: Sele, farna dvorana
Čas: Nedelja, 11. 5., ob 14. uri

MATURITETNO SREČANJE

Prireditelj: maturantje 1974
Zbirališče: kavarna Kosta, Celovec
Čas: Sobota, 17. 5., ob 18. uri

ŠEL JE POPOTNIK SKOZI KOROŠKI VEK

Nastopa „Oder 73“ ter „Bellamies“

Prireditelj: SPD „Edinost“ Pliberk
Kraj: Pliberk, dvorana pri Schwarzlu
Čas: Ponedeljek, 19. maja ob 20. uri
Po prireditvi ples!

PODRTI KRIŽ

igra farna mladina Dobrla vas
Kraj: Farna dvorana Pliberk
Čas: Nedelja, 11. 5., ob 19.30

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: SKD Globasnica
Kraj: Globasnica, pri Šoštarju
Čas: Nedelja, 11. 5., ob 14.30

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: SPD „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni
Kraj: Št. Primož, pri Voglu
Čas: Nedelja, 11. 5., ob 14.30
Nastopajo: Otroci in šolska mladina

Gozdni požar na površini 10 hektarjev

Gozdni požar vellkanskega obsega je izbruhnil v petek opoldne na vzhodnem pobočju Črnega vrha pri Šmarjeti v Rožu. Najbrž zaradi goreče cigarete se je vnel gozd in požar se je neverjetno hitro širil. Kmalu je zajel površino desetih hektarjev. 21 požarnih bramb z 200 ljudi je sodelovalo pri gašenju ognja. Ker z avtomobili ni bilo možno priti na kraj, kjer so ogenj gasili, sta dva helikopterja prevažala gasilce pod najtežjimi pogoji na Črni vrh. Škoda znaša več kot milijon šilingov.

LEV DETELA:

Ivan Cankar: krajše in kratke proze v nemščini

Ivan Cankar je eden od utemeljiteljev slovenskega modernega literarnega načina. Razsežnosti njegovega proznega in dramskega izraza pa so tako velike, da je zanimiv tudi za tujce. Zato so ga prevajali v različne jezike in večkrat tudi v nemščino.

Ni še dolgo tega, kar je izšla nova izdaja literarnih tekstov Ivana Cankarja v nemščini.

Znana knjižna družba Büchergilde Gutenberg, ki ima sedeže na Dunaju, v Frankfurtu in v Zürichu, je v zbirki moderne literature „Srečanje“ izdala izbor Cankarjeve krajše in kratke proze. Zelo lepa knjiga, ki jo na ovitku krasi znana slika avstrijskega slikarja Hundertwasserja „Marta odkrije prijatelja“ in je vezana v živordeče platno, se imenuje „HLAPEC JERNEJ“. Iz slovenščine je „Hlapca Jerneja“ in kratke črtice prevedel G. Jirku, obširno spremeno besedo pa je napisal E. A. Rheinhardt.

Poleg pretresljive, protestne, socialnokritične in poetične zgodbe o hlapcu Jerneju in njegovi pravici, ki pa je nikdar ne najde, je v knjigi še cela vrsta Cankarjevih tako plastičnih in značilnih črtic, posebno tistih, v katerih avtor na enkrat način pripoveduje o svojem trpkem otroštvu.

Med drugim so objavljene črtice Sveto obhajilo, Skodelica kave, Vrzdenc, torej pripovedi o otroški dobi, o dogodkih, ki so za pisatelja že bili odločujoči.

V knjigi pa so natisnjene tudi mračne analize živalskega sveta, na primer tista o sovi, v kateri je pisatelj ptico soočil s človekovo in človeško krutostjo:

„Poginila je!“

„Kako poginila?“

V kletki je ležala sova, razločiti se ni dalo ne oči ne kljuna, vse je bilo skrito in zakopano v velik, košat grahost šop. Ta šop je bil posut s krvavimi kapljicami, kakor z rdečimi koraldami...

„Kaj ste storili?“

Na slepo je posegel človek v neznanu življenje in je bil ubijalec.

U spremni besedi pravi E. A. Rheinhardt, da imajo Slovenci več mitov kot zgodovine. Kar pa jim je od zgodovine ostalo, je v glavnem tiha, nepatetična zgodovina trpljenja neke majhne jezikovne skupnosti. Slovenci so živeli skozi stoletja njim svojsko, tiho in pobožno delovno življenje. Šele nacionalna ideja, ki je z vso močjo privrela na dan v francoski revoluciji in, ki jo je Napoleon vsadil v srca narodov, je tudi Slovence vzdramila iz stoletnega spanja.

Nato Rheinhardt govori o rojstvu Ivana Cankarja tistega revnega leta 1876 v majhni Vrhniki. Kot epicenter Cankarjevih mladostnih doživetij in pretresov, kot vso revščino in grozo predirajočo moč, pa Rheinhardt omenja pisateljevo mater. Osnovna poteza Cankarjeve matere, namreč njena neskončna dobrota, je istočasno za Rheinhardta tudi osnovna ideja vsega Cankarjevega pisanja.

Pisec spremne besede poudarja, kako se je Cankar vso svojo mladost, skozi vsa leta šolanja po ljubljanskih klopih, skrajno težko prebijal skozi trdote in krutosti življenja. Ko je prišel na Dunaj, da bi študiral na tehnični visoki šoli, pa se je prebudilo PRAVO CANKARJEVO ŽIVLJENJE: njegova neizprosna sla po pisanju, njegova absolutna pisateljska žilica!

Izdal je prvo knjigo, pesmi „EROTIKA“, ki pa so bile tedaj nekaterim v pohujšanje. Vendar je za pesmi dobil nekaj denarja, toliko, da je lahko ravno in pravočasno poplačal materino krsto in materin pogreb!

Kaj je bilo Cankarjevo pisateljsko življenje, pa razodeva nemška Cankarjeva knjiga, ta žalostni, grozljivi, a vseeno plemenito svetli spis o hlapcu Jerneju in vse druge črtice. Bilo je to skrajno osamljeno, samotno življenje osrednjega slovenskega pisatelja, ki pa je bil z delom sicer vedno bolj v narodovi

sredini, v svojem življenju pa vedno bolj na robu sveta.

V to osamljeno, trpko bivanje je kot edina bodrilna sila vdiral svetla Cankarjeva vizija o boljši narodovi bodočnosti, o njegovi novi, pokončni hoji.

E. A. Rheinhardt pravi, da se je v mladosti Cankar sicer obogatil z marksističnimi idejami. Toda pozneje je te ideje prenetel v izredno plastično krščansko poglobljeno teologijo odrešenja, teologijo milosti za ponižane in razžaljene, revne in ubožane, trpeče in bolne.

Pisec primerja Cankarja s francoskim pesnikom Charlesom Loui-

sem Phillippom, ki je izšel iz prav tako revnih razmer kot Cankar in imel podobno življenjsko usodo. Rheinhardt dodaja, da lebdi nad življenjskima potema obeh pisateljev nekaka ironija, saj sta oba umrla prav v trenutku, ko se je začela uresničevati njuna najgloblja življenjska želja. Cankar je umrl prav tedaj, ko so njegove sanje o južnoslovanski državi začenjale postajati resnica.

Vsekakor je izšla reprezentativna knjiga slovenskega pisatelja. Sicer je objavljen le drobec iz kar se da obsežnega Cankarjevega pisateljskega opusa. Vendar bodo bralci v knjigi mogli najti vsaj nekaj tiste tako izrazite Cankarjeve atmosfere. Morda bo ta poskus počasi odprl Cankarju vrata tudi v nemško govoreči svet.

Srečanje s koroškimi Slovenci

V glasilu mariborskih študentov „Katedra“ je Mitja Žitnik objavil članek pod naslovom „Srečanje s koroškimi Slovenci“, v katerem piše o gostovanju moškega zbora graških študentov, ki so pred kratkim nastopili v Mariboru. (Op. ured.)

„Začetek srečanja, ki je bil prava osvežitev za vse prisotne, je izzvenel nekoliko preveč simbolično in s preveč vsakdanjimi besedami, ki jih uporabljamo ob podobnih priložnostih. Toda, tudi uvod z recitalom Plobove poezije je pokazal, da študentje znajo organizirati in pripraviti podobna srečanja.“

Vse je ogrel dvanajstlet koroških študentov iz Gradca. V njem sodeluje tudi dr. Prunč. Naravnost enkrat aplavz se je ponavljal iz točke v točko, da so Korošci pravzaprav bili izredno presenečeni. Po njihovem še niso doživeli takšnega sprejema publike. Njihov program, ki je dal celotni prireditvi tudi smisel in pomen, je bil mozaik zborovskih pesmi in pesmi koroških pesnikov. Predstavili so nam tudi starejše pesnike Vodnikovega gostovanja po Koroški. Med zborovskimi pesmimi so nam predstavili koroške pesnike od 19. stol. do danes:

Urbana Jarnika, Andreja Šusterja, Franca Ledra, Valentina Polanška, Miška Mačka, Gustava Januša in dr. Prunča. Zanimiv je bil zaključek njihovega programa, kjer je dr. Prunč izjavil: „Ne bomo rabili velikih besed, kako smo zvesti domovini, to naj počno nedeljski govorniki. Mi bomo enostavno rekli: DA SMO IN DA BO KOROŠKA OBSTAJALA, DOKLER SMO!“ Pred sproščenim pogovorom z našimi rojaki smo skupno zapeli Mav čez izaro.

Resnično zanimivo srečanje bi lahko dalo povod za podobna srečanja tudi v Avstriji, da bi bolje spoznali stvarnost, ki jo tako hudo obsojamo...!“

Materinski dan

Leto za letom obhajamo dan, ko se spominjamo onih velikih žen, ki v našem življenju neizmerno veliko pomenijo. To so naše matere, ki so nam dale življenje in nas v odpovedi za življenje pripravile. Tem skritim junakinjam je posvečen dan v majniku.

To je naš praznik. Začutiti bi ga morale vse matere, ne samo kot v vsem njegovem zunanem blišču, temveč zlasti, kot zagotovilo, da bi se vsi zavzemali za vse, kar lahko olajša življenje materi in jo razbremeni vsaj majhnega dela bremen.

Pustimo ob strani za hip vsakdanje skrbi in malce razmislimo, kako bi praznovali materinski dan, da bi ga res vse matere resnično občutile kot svoj praznik. Praznik, ki se ne bi „utapljal“ v kozarcu pijače, da bi tako za trenutek pozabile na vse svoje vsakdanje tegobe.

Naši šolarčki že pripravljajo svojim mamicam čestitke. O, da bi mamicе vedele, koliko ljubezni in misli nanje je v teh čestitkah. Zlasti pa želijo, da bi mamicе še dolgo živele. Ta želja je izražena v nerodni risbici, v šopku zvončkov... Morali bi videti tudi, kako otroci preštevajo denarčke, da bi mamici kupili nekaj za spomin. Če je še očka dovolj pozoren, bo dodal še svojo voščilnico, morda tudi majhno darilce in tako prispeval k slovesnemu ozračju materinskega praznika. Ko bo mati-gospodinja med svojimi vsakdanjimi opravili pogledala čestitko, bo morda s toplim občutkom pomislila: „No, pa le nekaj pomenim...“

Zmagoslavje „Izgubljenega sina“

Ocenjevalna komisija 20. jubilejnih jugoslovanskih gledaliških iger v Novem Sadu (Sterijino pozorje 75) je ob koncu izbrala najboljšo dosežke. Med dvanajstimi nagradami, je bilo pet namenjenih slovenskim gledališkim storitvam — štiri Hiengovemu „Izgubljenemu sinu“ v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega, ena celjski postavitvi Partiljičeve komedije „Ščuke pa ni“.

Za najboljšo predstavo v celoti je dobil nagrado „Izgubljeni sin“, za režijo Mile Korun za „Izgubljenega sina“, za igro — Milena Zupančičeva v „Izgubljenem sinu“, za sceno Sveta Jovanovič za „Izgubljenega sina“.

Posebno nagrado za najboljšo uprizoritev je dobila celjska „Ščuka“.

Glasilo jugoslovanske skupnosti

BUENOS AIRES. — V Buenos Airesu je začel izhajati „Glasnik“, ki je kot uradno navajajo, glasilo jugoslovanske skupnosti. Gre za mesečni časopis, ki ga izdajajo združenja in klubi jugoslovanskih izseljencev v Argentini.

Kot predvidevajo zdaj v Argentini, živi 200.000 do 250.000 jugoslovanskih izseljencev in njihovih potomcev. Kmalu po začetku naseljevanja v tej državi — v začetku tega stoletja — so ustanovili prva združenja Jugoslovancev.

Patriotska združenja jugoslovanskih izseljencev so bila zelo aktivna in danes pomenijo pomemben most dodelovanja med Jugoslavijo in Argentino. Stališče teh združenj se je še posebej pokazalo v času narodnoosvobodilne vojne, ko so iz Argentine poslali okoli 5 milijonov dolarjev pomoči za osvoboditev in obnovo nove Jugoslavije.

ZENSKI KOTIČEK:

Za ženo in dom

Iz zadnjih jabolk

Jabolkom se izteka čas, pohajajo jim hranilne snovi, C vitamin se izgublja ali ga ni več v njih. V hladnih vlažnih shrambah so še napeta, trdna, seveda pozne zimske sorte, v neprimernih prostorih pa se krčijo, venejo, pobira jih pomlad. Zato jim dajmo na jedilniku nekaj prednosti, saj jih nismo jeseni kupovali z namenom, da bi zdaj zgnila in propadla.

Ob jabolčnem zavitku, piti, čežani ali kompotu poskusimo še nekaj manj vsakdanjih jedi, ki lahko postanejo z nekaterimi dodatki imenitne jabolčne poslastice — tudi za svetek.

Jabolčni narastek z vanilijevim prelivom

Kilogram in pol jabolk olupimo, izrežemo peške in jih debelo nalistamo. Denemo jih v posodo, prilijemo 2 do 3 žlice vode, odšavimo z limonino lupino in zdušimo do mehkega. Po želji jih sladkamo.

V posodi segrejemo 10 dkg margarine, dodamo 10 dkg sladkorja in počakamo, da se razstopi. Primešamo 20 dkg prepečenčevih drobtin in 10 dkg grobo narezanih mandeljnov ali orehov. Med stalnim mešanjem oboje malo porjavimo, nato pa razdelimo na tri dele. Dobro pomazano posodo obložimo z delom prepraženih drobtin in mandeljnov, pokrijemo s polovico jabolčne čežane, potresemo spet z drobtinami in mandeljni, nadaljujemo z jabolki in zaključimo s prepraženimi ostankom. Sladico pečemo pri 120—150 stopinj približno 60 minut. Ponudimo vročo ali ohlajeno, poleg pa pristavimo ročko vanilijevega preliva, ki ga

pripravimo iz vrečke, ali skuhamo redkejšo vanilijevo kremo iz jajc, sladkorja, vanilije, malo gustina in mleka.

Jabolka s skuto na smetanovem rižu

Velika jabolka olupimo, prepolovimo in jim izrežemo sredino. Zložimo jih v posodo, pokapljamo z limoninim sokom, posladkamo in prilijemo toliko vode, da jih malo podušimo. Pazimo, da ne razpadejo.

Posebej skuhamo nekaj mlečnega riža, kuhanemu dodamo jajce in vanilijin sladkor, pomešamo in ohladimo. Skodelico skute stlačimo z vilicami, jo osladkamo, dodamo rumenjaki in ščepec soli.

Sladko smetano stepemo, dodamo malo trdila in je nekaj primešamo rižu, ostalo skutni kremi. Riž porazdelimo po kompotnih skledicah ali širokih kozicah, denemo v vsako posodico po dve jabolčni polovici, ju napolnimo s kremo in po vrhu okrasimo z razpuščeno čokolado. Z rumom napojene rozine, potresene po rižu, pestrijo podlago in se z njo v okusu izvrstno skladajo.

Jabolčna torta

25 dkg moke zmešamo s 4 rumenjaki, malo sladkorja, soli, 3 dkg kvasa, 10 dkg raztopljenega margarine in potrebne količine mleka. Nekaj limoninih ostružkov daje testu boljši okus. Testo mora biti bolj mehko kot trdo. Brez vzhajanja ga denemo v pomaščeni model — okrogel, če bo torta, ali pekač, če bo rezina — in takoj v kroglih ali vrstah obložimo z olupljenimi na osminke narezanimi jabolčnimi krhlji. Sladico denemo v pečico in ko malo porumeni, preko jabolk porazdelimo nekaj marmelade. Najboljša je

marelična. Postavimo nazaj v pečico, medtem pa stepemo iz beljakov trd sneg, mu dodamo 2 vanilijina sladkorja in 2 žlici sladkorja, še malo stepemo in pomažemo po jabolkih. Pečico izklopimo, preostale vročine pa je ravno dovolj, da snegovo plast lepo obarva.

Torto pecite v veliki kozici, pekač naj bo srednji. Sladica je okusna in čedna, sveža ostane tudi 3 dni.

Še so rahitični otroci

Rahitis se prej ni slučajno imenoval angleška bolezen; saj je bil predvsem doma v industrijskih območjih Anglije. Premogov prah, dim in strupeni žvepleni dvokis so tu tvorili in še danes tvorijo tako imenovani zvon plinov, ki ne propuščata sončnih žarkov, tako pomembnih za življenje. Razen tega pa so bili otroci angleških delavcev v 19. stoletju večinoma podhranjeni.

Kdor misli, da je rahitis bolezen siromakov, le še spomin na bedo v preteklem stoletju, se pošteno moti. Tudi danes rahitis vedno bolj grabi po naših otrocih, in to predvsem v industrijskih območjih. Medicinska znanost je sicer uspela razviti učinkovito sredstvo proti rahitisu, vendar pa se mehka lobanja pri dojenčku in rahitični „roženkranc“ (kot izrastki na meji med krustancem in kostmi pri rebrih) še vedno upirajo medicini. Otroke bi morali pravzaprav prenesti iz teh „močvirij zraka“, kjer sonce ne sije tako, kot bi moralo — vendar pa to seveda ni mogoče.

Kadar morete, popeljite otroke iz mest, ki se dušijo v izpušnih plinih! Na zrak in sonce — poleti in pozimi. In ne štedite z vitamini pri prehrani.

PROF. DR. ANTON WUTTE:

Potovanje maturantov po Jugoslaviji (2. del)

Dne 10. junija leta 1822 je pozval gubernij v Gradcu okrožni urad („Kreisamt“) v Celovcu, da se poveže z uradi v Ljubljani in skupaj z njimi skrbi za potrebna poizvedovanja. Nato je zahteval okrožni urad dne 22. junija od ravnateljstva za gradbo v Ljubljani, da mu sporoči način raziskav na koroški strani ravnateljstva za gradbo („Baudirektion“) v Celovcu.

Ljubljanska gradbena oblast je odgovorila dne 7. avgusta, da so se ob priliki lokalne komisije dne 30. julija zedinili, da izvede geometrično načrtovanje („Aufnahme“) in nivelacijo na koroški in kranjski strani ljubljansko ravnateljstvo za gradbo, da bi bil izid enakomeren. Šele potem bo treba sklicati komisijo, ki naj bi v povezavi z montanističnimi strokovnjaki projekt natančno preizkusila. Pozvala je inženirja okrožnega urada v Celovcu, „Karla Tschecha“, da se tej komisiji pridruži.

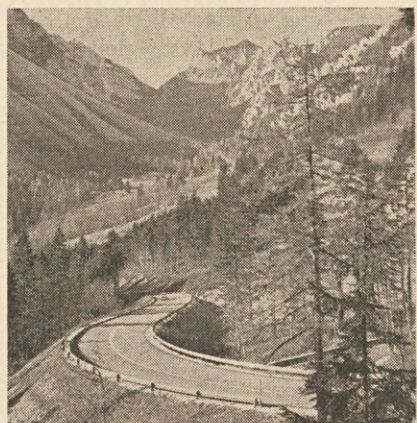
Odslej manjkajo akti do leta 1825. Medtem je umrl Dr. Jabornigg (1823) in zato je verjetno odrekel sodelovanje še tudi Kappus, ker se odslej ne omenja več.

Dne 15. decembra 1825 je zopet pisal gubernij v Ljubljani okrožnemu uradu v Celovcu, da se že dolgo bavijo s poizvedovanjem o izvedljivosti projekta za predor in da je o tem sporočil „Hofkanzlei“ na Dunaj in prejel od nje dne 17. novembra tale odgovor:

„Češ da se popolnoma strinja, s tem da je pri trgovski pomembnosti te ceste preko Ljubelja, najkrajši in najbravnejši povezavi med Koroško, Kranjsko in Trstom, v največjem interesu, da se odpravijo hibe te poti. Najboljša rešitev pri tem pa je brez dvoma zidava predora, čim globlji bo, tem bolje. Zato pa je treba dati sedaj prednost pred vsemi drugimi načrti tistemu projektu predora, ki ga je izdelal dvorni gradbeni svet na Dunaju („Hofbau-rat“): „Plan des Grossen Loibel Berges und der über selben führenden Post- und Commerz-Straße zur Übersicht der Anträge mittels eines unterirdischen Stollens den vielen Gefahren und Schneelawinen zur

Winterszeit, so wie überhaupt den beschwerlichen und kostspieligen Passagen über selben zu allen Zeiten auszuweichen.“

Toda ta načrt pa da prinaša čisto nov položaj, s tem da bi bil njegov predor več kot šeststo klafter (okrog 1,5 km) dolg, kar prekrži vsa dosedanja preračunavanja, tudi stroške. Zato „Hofkanzlei“ pošilja

Mednarodna cesta E-94 Naklo—Ljubelj

ta načrt v vpogled in prosi, da ga natančno pregleda in se izrazi predvsem o tehle točkah: Ali bi zadostovale v njem navedene mere o širini in višini in ali bi zadostovala morebitno potrebna izogibalščica v predoru in ali je za zimo predvideno uvažanje snega v predor, da bi mogle sani nadaljevati pot skozi predor izvedljivo, ker obstaja nevarnost, da bi se takoj zopet raztaljal zaradi ogrevanja predora po trajni razsvetljavi ali kako je treba pomisliti za zidanje železnice skozi predor! Nadalje kako in s kakimi stroški je treba urediti razsvetljavo in kako bi se bilo mogoče ubraniti napadov na potnike v predoru. Treba je tudi navesti prednosti tega načrta nasproti starim razmeram.

Celovski okrožni urad je poročal dne 29. januarja leta 1826 ljubljanskemu guberniju, potem ko je prejel mnenje okrajne oblasti Humberk z ozirom na varnost potnikov in stroške za razsvetljavo v predoru, da so v tej pokrajini roparski napadi izredno redki in da bi mogla braniti potnike tudi dva

stražnika razsvetljave, ki bosta itak potrebna. Za razsvetljavo bi bilo potrebno postaviti osem svetilk (Laternen) ali plinskih svetilk (Gaslampen). Stroškov zanje in za gorivo pa da ni mogoče točno preračunati, plaše za stražnike bi znašale osemdeset do sto goldinarjev na leto.

Dne 6. oktobra leta 1826 je pisalo ravnateljstvo za gradbo v Ljubljani okrožnemu uradu v Celovcu, da zahteva tamkajšnje provincialno državno knjigovodstvo (Provinzialstaatsbuchhaltung) za dopolnitev proračunov še poizvedovanje o stavbišču ob vhodih predora za pobiralca davka in stražnika, oceno teh stavbišč in mnenje o odškodnini lastnikov zemljišč. V ta namen naj skliče okrožje čim prej komisijo. Le-ta se je sestala dne 10. no-

ZA MATERINSKI DAN:

Njen prstan

Na katedru četrtega razreda je kup zvezkov, da jih rediteljica razdeli med součenke. Učiteljica slovensčine mirno spregovori: „Dekleta, današnja šolska naloga bo zahtevna, a želim, da jo vsaka napiše najlepše.“ Njen strogi obraz se je spremenil v mehko toplino, ki sega v srce, ko nadaljuje: „Skušajte opisati podobo svoje matere.“ Govorila je še, vsajala v dekliška srca misli o materi, o njeni nesebični ljubezni, skrbi in dobroti. „Spomnite se na Cankarja, kako je ljubil svojo preprosto mater in ji posvetil prenekatero vrstico v njen spomin,“ je dejala na koncu.

U razredu tišina, tu in tam je čuti vzdih deklet, ki iščejo motive za nalogo.

U tretji klopi sedi Vera, drobna deklica. Njena zunanost se močno razlikuje od drugih. Ponošena, nekoliko predolga obleka ne pristoja ljubkemu obrazu z velikimi mirnimi očmi. Dve debeli kiti se spuščata po njenem hrbtu do pasu. Vera pripre oči — misli ji pohitijo v njen dom med položne hribe in strma pobočja. Zbere se. Že drsi pero

vembra, zaradi katere je dospel iz Celovca okrožni komisar „von Rosenthal“ v gostilno Deutscher Peter. Dne 18. novembra je poslal okrožni urad komisijski protokol ravnateljstvu za gradbo v Ljubljani s pripombo, da je po izjavi okrajne oblasti Humberk v imenu graščine pričakovati brezlačni odstop zemljišč.

Tako daleč segajo akti o tem načrtu Ljubeljskega predora v arhivu v Celovcu in v državnem arhivu na Dunaju. V gradbenem arhivu na Dunaju se nahaja še načrt iz leta 1830, zato so trajala pogajanja najmanj do tega leta. Ta primer prikazuje, kako važnost so polagali na Ljubeljski predor in kako so se zato prizadevali pristojni uradi celih deset let za njegovo uresničenje. Uspelo pa jim ni zaradi pomanjkljivih denarnih sredstev in tehničnih naprav.

(Dalje prihodnjč)

po belem papirju. Spoštljivo in ljubeče oblikuje Vera stavek za stavkom...

„Pod hribom, pripeta na strmino, leži vasica. Pod njo se položno spuščajo vrtovi in njive. Nad vasjo so senožeti. Use pa obkrožajo mešani gozdovi, s predeli goličav in pašnikov. Tu je bilo otroštvo moje, bratov in sestra. Prvi zlogi, ki so želeli dati pomen, je bila beseda: mama. Kako si bila takrat srečna, veš le ti, moja mati!“

Peščena zemlja nam ni naklonjena. Za njene skromne sadove moraš trdo delati — od ranega jutra do pozne noči. Ponoči šivaš, pereš, si pretirano krčiš spanje. Nisi nam mogla dati dovolj kruha, dala pa si nam veličino ljubezni, s katero raste tvoj mladi rod...

Čeprav ubožna, a pošteno si nas zredila! Ne poznaš udobja, nimaš lepih oblek in jih ne moreš nuditi nam, ki odhajamo v svet. Mati moja, kako trpiš, ko vidiš, da se tvoj otrok razlikuje po zunanosti od drugih. Sama pa v svoji preprostosti ne opaziš, da si mi dala srce, ki

Našim materam

Use cvetove, srčne želje,
kar jih je kdaj svet imel,
tebi v radost in veselje
v šopek krasni bi povila,
mama moja dobra, mila,
da za god bi ti dehtel!

Vendar s tem ne povrnila
bi dobrot, ki jih uživam
dan za dnem iz tvojih rok,
mama moja dobra, mila!

Uračam ti ljubezen svojo
za ljubezni tvojo vir globok,
vračam z radostjo detinsko
in s hvaležnostjo srca
skrb ti tvojo materinsko —
in z iskrenostjo želja:
Naj nebo te nam ohrani,
čuva te povsod!
Srečna, zdrava mi ostani
vso življenja pot!

M. S.

zna razumeti, da v bogastvu in lepih oblekah ni vsa sreča.

S tvoje zgarane, uvele roke si pred časom snela edini svoj nakit — zlat poročni prstan. Skrbno si ga položila poleg očetovega v predal, kjer hraniš pisma svojih otrok.

Pa so prišli fašisti — iskali so partizane tudi v omarah in predalih. Eden izmed fašistov je našel tvoj zaklad — zasvetile so se mu pohlepne oči. Raztrgal je skrbno povezan ovoj pisem, jih vrgel na tla in jih surovo teptal. Ti si zavpila — bolečina ti je rezala srce... Odnesele je, fašist, tvoje edino bogastvo, ni pa te uničil, tebe, slovenska mati, čeprav si se mu uprla...

Ko se bom vrnila domov, me boš kot vedno pričakala na pragu. Trde, razpokane in žuljave roke bodo zopet pobožale moja lica, da bodo zažarela kot rdeči cvetovi v lončkih, ki kraste tvoja okna...

Dekleta so le s težavo sestavljale stavke; kmalu so jim zmanjkale besede. Verin neizčrpni vir besedi pa se je spremenil v potok, se zlil v tolmun, in v nalogi se je pokazala resnična podoba njene matere...

JACK LONDON:

TRI SRCA

„Kdo bi si mislil! Komaj dva dni je od tega — ali pa je preteklo morda že tisoč let — ko smo v klubu igrali bradce po dolarju in takrat se mi je zdelo, da lahko ta nedolžna igra vznemiri človeka. Zdaj pa mi povejte, gentlemen, vi, ki sedite na konjih in ste pripravljani vsak hip pognati v moje telo povsem tujo snov — kaj naj vse to pomeni? Kaj res ne morem nikoli zapustiti te obale, ne da bi povohal smodnik? In kaj bi pravzaprav radi: moja ušesa ali samo moje brke?“

„Vas hočemo imeti,“ je odgovoril neznanec, čigar brki so se srdito naježili, črne oči pa zaiskrile v divji jezi.

„Povejte mi no, za boga, kdo pa ste?“

„Pred vami sedi na konju — njegova milost senor Mariano Vercara é Hijos Jefe Politico iz San Antonia,“ je odgovoril Torres.

„Lahko noč,“ se je zakrohotal Francis, spominjajoč se, kako je Henry označil blagorodnega poglavarja. „Najbrž mislite, da sem se pregrešil zoper carinske in sanitarne predpise, ker sem zapovedal kapitanu, naj ustavi jadrnico blizu vaše obale. Če je tako, se morate pač domeniti s kapitanom Trefethenom, ki je častivreden mož. Jaz sem samo najemnik ladje — čisto navaden potnik. Gotovo se boste prepričali, da kapitan prav dobro pozna vse zakone in predpise.“

„Aretirani ste kot morilec Alfara Solano,“ je odgovoril Torres. „Vašim čenčam v haciendi, češ da niste Henry Morgan, ne bo nihče verjel. Poznam onega Morgana. Ime mu je Francis in mirno lahko rečem, da on ni morilec, temveč gentleman.“

„Grom in strela!“ je vzkliknil Francis. „In vendar ste mi stisnili roko, senor Torres!“

„Preslepili ste me,“ je priznal Torres potrto. „Toda samo za hip. Zdaj vas pa vprašam kar naravnost: ali pojedete z nami zlepa ali pa...“

„Kakor da...“

Francis je značilno skomizgnil z rameni, češ saj ste namerili name kar šest pušk — kako naj se vam upiram?

„Upam, da obravnave ne boste odlašali in da me že jutri zjutraj obesite.“

„V Panami so zakoni zelo strogi,“ je odgovoril poglavar San Antonia v angleščini, ki je bila po naglasu zelo komična, vendar pa razumljiva. „Vendar pa ne, tako kakor mislite. Ne nameravamo vas obesiti zgodaj zjutraj. Ob desetih je vsekakor primernejši čas. Kaj menite?“

„O, seveda!“ je pritrdil Francis. — „Naj bo ob enajstih ali celo opoldne — jaz ne bom ugovarjal.“

„Izvolite se torej podrediti tukajšnjim zakonom in sprizniti z mislijo, da ste aretirani, senor,“ je dejal Mariano Vercara é Hijos, ki kljub prijaznim besedam ni mogel skriti svojih slabih namenov. „Juane! Ignacio!“ je zapovedal po špansko. „Hitro mu odvezemite orožje! Ne, rok mu ni treba zvezati! Posadite ga na konja tako, da ga bo imel George vedno pred očmi!“

V lepo pobeljeni celici, katere stene so bile debele najmanj šest čevljev, je Francis poslušal v družbi deseterice razzapanih kaznjencev oddaljene udarce kladiva in naenkrat se je spomnil, da ga bodo kmalu obesili. Dobre pol ure poprej so ga obsodili na smrt.

Bilo je pol devetih zvečer. Sodba je bila izrečena ob osmih. Na dvorišču jetnišnice so zbijali iz desk vešala, s katerih bo moral drugi dan točno ob desetih dopoldne skočiti v večnost. Popotnico mu bonadomestovala vrv okrog vratu. Obravnava je po njegovi uri trajala točno trideset minut. Lahko bi bila končana v dvajsetih minutah, če bi ne bila planila v sodno dvorano Leoncie, ki jo je visoko sodišče kot prelepo zastopnico ugledne rodbine

Solano tako cenilo, da je prekinilo razpravo za deset minut.

„Poglavar se ni zmotil,“ je moral priznati Francis v kratkem samogovoru. „V Panami sodišče posluje zelo hitro.“

Pri njem so našli pismo prelepe Leoncie naslovljeno na Henryja Morgana. To je odločilo njegovo usodo, vse drugo je bilo zelo enostavno. Šest prič je priseglo, da je on morilec. Tudi poglavar je pritrdil isto, kar so izpovedale druge priče. Edino veselje je nesrečnemu Francisu napravila Leoncie, ki je nenadoma stopila v sodno dvorano v spremstvu stare, paralizirane tete. Ta radostni trenutek je bil zelo kratek. Bil je boj prelepe mladenke s sodiščem. Leoncie je hotela rešiti Francis. Toda ta boj je bil že spčetka obsojen na neuspeh.

Ko je Leoncie prisilila Francisu zavihati rokav in pokazati sodnikom levo roko, je Francis opazil, kako je poglavar prezirljivo skomizgnil z rameni. Nato je Francis zaslišal, kako Leoncie zmerja Torresa. Govorila je tako strastno in hitro, da ni razumel niti besedice. In ko je stopil kot priča pred sodnike še Torres, je množica radovednega občinstva začela tuliti in razgrajati.

Francis pa ni opazil, da sta si poglavar in Torres skrivaj nekaj zašepetala. Tega uvoda mladi Morgan ni slišal. Vedel pa tudi ni, da je Torres dobil od Regana posebno nagrado za to, da Francisu zadrži dolgo, po možnosti za vedno onstran oceana, in da je Torres sam strastno zaljubljen v Leoncio. Če bi Francis vse to vedel, če bi le slutil, da bo Torresovo pričevanje zgolj posledica ljubosumnosti, bi se ne zanimal tako za buren prizor med Leoncio in Torresom. Po daljšem prerekanju je Leoncie prisilila ljubosumnega Španca, da je priznal, da na levi roki Francisu Morgana nikoli ni videl brazgotine. Ko se je pa Leoncie zmagovito ozrla na starega sodnika, je stopil naprej poglavar in vprašal Torresa z mogočnim glasom:

„Lahko prisežete, da ste videli brazgotino na levi roki Henryja Morgana?“

Torres je bil na videz presenečen. V zadregi se je ozrl

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 11. maja: 7.05 Duhovni nagovor. — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 12. maja: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Za našo vas.

TOREK, 13. maja: 9.30 Domača zabavna glasba. — 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Šport. — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 14. maja: 9.15 Slovenska šolska oddaja. — 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Minute z... — Iz koroške literarne delavnice (F. Lipuš).

ČETRTEK, 15. maja: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev (3. kulturni festival v Globasnici).

PETEK, 16. maja: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Kar po domače.

SOBOTA, 17. maja: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 11. maja: 16.30 Pošiljka z mišjo — 17.00 Lista mo po slikanici — 17.20 Pes na verigi — 17.30 Viking Viki — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Glasba v sliki — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Pustolovska ženska; komedija o pevki — 21.45 Peggy Guggenheim — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 12. maja: 9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 Kleopatra II — 17.55 Za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.15 Ljudje na renču Shilo: S konjem v Delphi — 21.45 Poročila.

TOREK, 13. maja: 9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 Obkoljeni — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Gospod Kotnik — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ni razloga za pesimizem; od moskvske deklaracije do državne pogodbe — 21.00 Štirje v dzipu; povojna usoda na Dunaju — 22.35 Poročila.

SREDA, 14. maja: 9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: To je Pariz — 10.30

Po sleh Marconija — 11.00 Himmel-pfortgasse 3 — 17.00 Čarobna knjiga; uprizoritev lutkovnega gledališča Hans Kraus — 17.30 Dr. Dolittle — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Naslednji, prosim — halo Doc — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Dva risarska filma — 20.15 Nogometna tekma za pokal pokalnih prvakov; prenos iz Basla — 22.05 Vojna in mir (14): Beg — 22.50 Poročila.

ČETRTEK, 15. maja: 9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: Na poti k Združeni Evropi — 10.30 Renesansa — 11.00 Angleško gledališče — 11.30 Gost pri Rudolfu Henzu — 12.00 Kaj lahko postanem? Kar se tiče knjige — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Jerome in Izabela: Ni miru za Jerome — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Svet in znanje: Atomski sod smodnika — 21.00 Kratkih tisoč let, igra o letih 1938—1945 — 22.30 Poročila.

PETEK, 16. maja: 9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: Spoštovanje življenja — 10.30 Obiščemo razstavo: Angelika Kauffmann in njena doba — 11.00 Klub seniorjev — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Družina Feuerstein: Čuvarji reda — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 FANTOMAS; boj med duhovitim zločincem in komisarjem — 22.00 Poročila.

SOBOTA, 17. maja: 16.30 Hišica — 17.00 Stavbišče: Otroci za otroke — 17.30 Pustolovščina v mavrični deželi: Sled — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Heinz Conrads v soboto zvečer — 18.25 Prizma: Magazin za žensko — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.56 Šport — 20.15 Na tekočem traku; družinska igra z Rudijem Carrelom — 21.45 Panoptikum

— 22.05 Le sonce je bilo priča; psihološka kriminalna zgodba o skoraj dovršenem umoru — 23.55 Poročila.

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 11. maja: 14.00—18.00 Konjske in avtomobilске dirke za svetovno prvenstvo Formel I — 18.30 Jolanda in tat; glasbena nemsiselnna pravljica o pristnem in napačnem angelu varuhu mlade mehikanske milijonske dedinje — 20.15 Kraj dejanja: Drugo priznanje.

PONEDELJEK, 12. maja: 17.55 Matematika in poskus (3) — 18.25 Znanje — aktualno — 19.00 Ljudje in bajke: Bajka smrti — 19.45 Pesmi narodov: Bela obala in zelena gorska pokrajina — 20.00 Vojna in mi (14): Beg.

TOREK, 13. maja: 17.55 Uvod in prstno tehniko — 18.25 Tečaj angleškega jezika — 19.00 Oslarije — 19.45 Iskanje zadnjih divjih živali Evrope: v kraljestvu belega medveda — 20.00 Stoletje kirurgov: Obraz — 21.40 Glasbena poročila — 21.45 Ludwig van Beethoven: Klavirske sonate.

SREDA, 14. maja: 17.55 Poklicno šolstvo — 18.25 Tečaj francoskega jezika — 19.00 Avstrijsko stoletje: Slučaj Georga Ritterja von Schönererja — 20.00 Sem Sebastijan Ott; kriminalna pustolovščina o mednarodnih ponarejevalcih slik — 21.35 Svet knjige.

ČETRTEK, 15. maja: 17.55 Tehnika mrežnega načrtovanja — 18.25 Tečaj ruskega jezika — 19.00 Letni potek v tirolskih gorah, nato: Družina Fröhlich: Zakonski spor — 19.30 Dalje, dalje.

PETEK, 16. maja: 16.50 Iz parlamenta: Vprašanja — 17.55 Fizika za vse — 19.25 Nemščina — 19.00 S Hovercraftom v Južni Ameriki: Sanje dveh mest — 19.40 Srjca srečneža; pravljica po Voltairju — 20.00

Arsene Lupin: Mešane dvojice so sumljive — 21.40 Chick Corea in njegov orkester.

SOBOTA, 17. maja: 16.30 Božji angeli so povsod; avstrijski povojni film. Odiseja otroka in vojaka po Nemčiji do Dunaja — 18.00 Kviz z mladino — 19.00 S Hovercraftom v Južni Ameriki: Od Amazonke do Orinoka (2) — 19.40 RUVENCORI; avstrijska ekspedicija prijateljev narave na gorski masiv Afrike Ruvencori — 20.00 Galerija — 20.15 Gorska železnica; ljudska igra Odöna von Horvatha — 22.05 Vprašanja kristjana.

TV Ljubljana

NEDELJA, 11. maja: 9.05 Poročila — 9.10 J. Semjonov: 17 trenutkov mladosti — 10.20 Otroška matineja — 11.10 Mozaik — 12.00 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.45 Poročila — 18.05 Življenje Leonarda da Vincija — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Po lastni presoji — 20.50 Pomlad se je začela 9. maja — ... Športni pregled — ... TV dnevnik.

PONEDELJEK, 12. maja: 8.10, 10.00 TV v šoli — 17.35 Deklica z vžigalicami — 17.55 Obzornik — 18.10 Mešana pevski zbor iz Celja — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Sodobna oprema — 20.05 Ranko Marinkovič: Glorija — I. del — 22.05 Mozaik kratkega filma — ... TV dnevnik.

TOREK, 13. maja: 8.10, 9.35, 10.00, 11.05 TV v šoli — 17.35 V. Albreht: Mala lupinica — I. del — 17.50 Risanka — 18.05 Obzornik — 18.20 Egipt za časa tutankamona — 18.45 Mozaik — 18.50 Ne prezrite — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 21.00 R. M. du Gard: Thibaultovi — 21.45 TV dnevnik.

SREDA, 14. maja: 8.10 TV v šoli — 17.30 Viking Viki — 17.55 Obzornik — 18.40 Mozaik — 18.45 Srečanje: Miško Kranjec — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Pozor, banditi — film — 21.45 Miniature — ... TV dnevnik.

ČETRTEK, 15. maja: 8.10, 9.35 TV v šoli — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.20 Vzpon človeka — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 A. Ingolič: Žive vezi — 21.05 Kam in kako na oddih — 21.15 Četrtekovi razgledi — 21.45 Glasbeni magazin — 22.15 TV dnevnik.

PETEK, 16. maja: 8.10 TV v šoli — 10.50 Angleščina — 17.30 Kuhinja pri violinskem ključu —

18.00 Obzornik — 18.15 Ansambel Toneta Kmetca — 18.40 Mozaik — 18.45 Spoznavajmo otrokov svet: Vse z igro — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Besede in glasba — 22.00 625 — 22.35 TV dnevnik.

SOBOTA, 17. maja: 9.55 30-letnica zadnjih bitk za osvoboditev — 15.55 Nogomet Proleter: Bor — 17.50 Obzornik — 18.05 Mozaik — 18.10 Doktor Seuss — 18.40 Barguzinski zapovednik — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 B. Čopič: „Vuk Bubalo“ — 20.30 Beograjska pomlad — 22.0 Moda za vas — 22.15 TV dnevnik — 22.35 Tujec na vlaku, film.

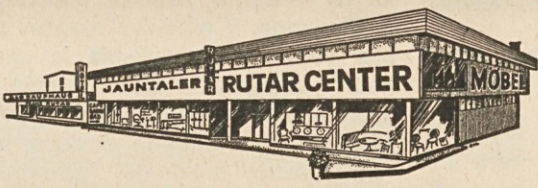
POPRAVEK

V dr. Wuttejevem spisu „Potovanje maturantov po Jugoslaviji“ (štev. 18) bi se moralo pravilno glasiti v 3. odstavku 2. kolone zgoraj: ... **izmenjave dopisov in spomenic** ... in ne izmenjave in spomenic dopisov ...

V 3. koloni, 2. vrste od spodaj se mora pravilno glasiti: ... **točno preračunati strnca** ... in ne točo preračunati ...

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84-3-58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

RUTAR-CENTER

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

na sodnika in Leoncie, naposled je molče odkimal z glavno, češ da ne more priseči.

Poulična drhal, ki se je gnetla v dvorani, je navdušeno zatulila. Sodišče je izreklo smrtno obsodbo in drhal je začela še bolj tuliti. Francis so takoj odpeljali v celico. Skušal se je upirati, toda orožniki na čelu s komisarjem so napeli vse sile, da bi jim obsojenca ne iztrgala iz rok razjarjena tolpa, ki ni hotela čakati do drugega dne, ko je bila napovedana justifikacija.

„Temu staremu lopovu Torresu je vendarle zaprlo sapo, ko ga je poglavar vprašal, kaj je s Henryjevo brazgotino,“ je razmišljal Francis. Naenkrat so težka vrata zaškripala in na pragu se je pojavila Leoncie.

Odzdravila mu je šele, potem ko je komisar na njeno povelje odstranil druge arestante in tudi sam odšel iz celice.

Tedaj se je Leoncie vrgla v Francisovo naročje. Očarljivo glavo je naslonila na njegovo ramo in solze so ji zalile oči:

„O, prekleta, stokrat prekleta dežela! Tu je vse zahrbtno, hinavsko in krivično!“

In ko je Francis objemal to dražestno bitje ter čutil, kako na njegovih prsih utriplje vroče dekleško srce, se je spomnil Henryja, ki je ta čas bos, v platnenih hlačah in raztrganem slamniku na otoku Bullu iskal zaklade.

Poskusil se je izviti iz njenega objema, toda šlo je težko, zakaj srce ni hotelo poslušati zdrave pameti.

„Zdaj vsaj vem, v čem je Ahilova peta te dežele,“ je spregovoril Francis in se komaj premagal, da ji ni priznal svoje ljubezni. „Če bi vaši španski rojaki znali bolj hladnokrvno misliti in delati, namesto da so pri svojih odločitvah tako nestrpni in vročekrvni, bi lahko gradili železnice in pripomogli deželi do napredka. Moja smrtna obsodba je bila vrhunec njihove vročekrvnosti. Vedeli so, da sem nedolžen, pa se jim je vendar tako mudilo spraviti me na vešala, da je obravnava trajala komaj pol ure. Sodnik ni imel niti toliko časa in potrpljenja, da bi se prepričal, kdo sem pravzaprav in kaj so izpovedale priče. In čemu naj

bi odlašali? Vedeli so, da je Henry Morgan zabodel z nožem Alfara. Vedeli so, da sem jaz Henry Morgan. Kadar pa ljudje vse vedo, nima smisla, da bi si belili glave in malo razmišljali o tem, kaj vedo in kaj se jim samo dozdeva.“

Leoncie ga ni poslušala. Vsa objokana se je čedalje bolj pritiskala k njemu in ko je naposled umolknil, je zopet ležala v njegovem naročju. In preden se je prav zavedel, kaj dela, so se njune ustnice strnile v strasten poljub.

„Ljubim vas! Ljubim vas!“ je zašepetala z drhtečim glasom.

„Ne, ne,“ je začel odklanjati to, kar je kipel tudi v njegovem srcu. „S Henryjem sva si preveč podobna. Vi ljubite Henryja, jaz pa nisem Henry.“

Izvila se mu je iz rok, snela prstan in ga vrgla na tla. Francis je bil ves iz sebe, tako da ni vedel, kaj se lahko vsak hip zgodi. Toda tisti hip se je pojavil na pragu komisar z uro v roki in tako se Francis ni spozabil.

Leoncie je dvignila ponovno glavo, toda ko ji je Francis zopet nataknil na prst Henryjev prstan in ji v slovo poljubil roko, se je komaj premagala, da ni zopet zajokala. Pred odhodom iz celice se je še enkrat ozrla in njene ustnice so spregovorile:

„Ljubim vas!“

Točno ob desetih so pripeljali Francis na dvorišče, kjer so bila že pripravljena vešala. Vse prebivalstvo San Antonia se je zbralo, da vidi justifikacijo in si napase pohlep po razburljivih dogodkih. Tudi iz okolice je prihitelo mnogo gledalcev, med njimi pa so bili tudi Leoncie, Enrico Solano in vseh pet njegovih sinov. Enrico in sinovi so bili zamišljeni. Na obrazih se jim je poznalo, da kipi v njih strašna jeza. Poglavar je s komisarjem in orožniki stal ob strani. Na njegovem surovem obrazu se ni spremenila nobena poteza. Ko so Francis vlekli k vešalom, je Leoncie zaman poskušala preriniti se do njega. Oče in bratje so ji zastoj prigovarjali, naj odide. Tudi njeni sorodniki so zaman protestirali pri poglavarju, češ da Francis ni mori-

lec. Poglavar se je porglljivo nasmehnil in zapovedal, naj justifikacijo opravi.

Stoječ pod vešali je Francis odklonil patra, češ da se nedolžnemu človeku, ki gre na vešala zaradi krivde drugih, ni treba izpovedati, in da bi morali obžalovati svoje grehe tisti, ki so ga obsodili na smrt.

Krvnikovi pomočniki so zvezal Francisu roke in noge, krvnik je že pripravil robec, da zakrije obsojencu obraz, ko se je naenkrat v bližini jetnišnice oglasilo petje. Bližal se je neznan pevec, ki je zavzeto pel tole pesem:

„Dedov naših domovina,
drago morje, rodni kraj —
k zmagi pot si nam edina,
tujcem peklo — nam si raj!
Strahopetcem tu ni mesta“ itd.

Leoncio je to petje zdramilo iz strašne duševne depresije. Navdušeno je vzkliknila, ko je zagledala Henryja Morgana, ki se je prerival skozi množico radovednežev tja, kjer so stala vešala.

Njegov prihod je bil skrajno neprijeten samo Torresu. V splošni razburjenosti ni nihče opazil, kako se je Špancu zmračil obraz.

Množica se je pa povsem strinjala s poglavarjem, ki je zmajal z glavo in izjavil, da mu je pač vseeno, koga obesijo, samo da bo zakonu res zadoščeno.

Rodbina Solano je začela v en glas kričati, da je tudi Henry nedolžen. Še bolj je pa kričal Francis, ki je stopil s podstavka in čakal, da mu razvežejo roke in noge.

„Sodili ste mene!“ je zadonel po dvorišču njegov glas. „Njemu niste sodili! Brez obsodbe ne smete nikogar obesiti! Soditi ga morate!“

In ko je Francis segel Henryju v roko, sta pristopila poglavar in komisar, da aretirata Henryja Morgana kot morilca Alfara Solano.

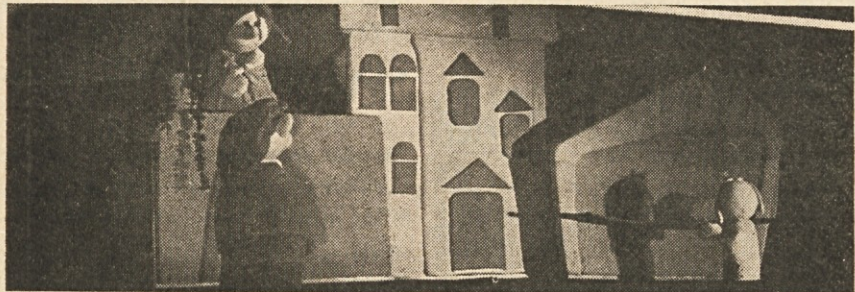
(Dalje prihodnjič)

3. kulturni festival v Globasnici

Že tretjič je Slovensko društvo v Globasnici priredilo kulturni festival — ob prvi okrogeljši številki, primerni za jubilej, bomo torej mogli govoriti o tradiciji. Letos je trajal štiri dni, in to je prav tako. Manj praznega teka je in tudi gledalci prihajajo v večjem številu. Vsaj ta

plat je letos pod črto imela na vsak način pozitiven rezultat.

1. maja, na praznik dela, je gostoval v Pliberku oder 73 s kriminalno komedijo „Strogo zaupno“. Isti dan je bila otvoritev razstave likovnih del podjunskih umetnikov, od teh lepa vrsta domačinov: Ernst

Lutkovni oder dramskega odseka Koroške dijaške zveze je uspešno nadaljeval turnejo po krajih dvojezičnega ozemlja. Tokrat so bili na vrsti Dobrla vas, Železna Kapla in Obirsko. Povsod so otroci Koziko Liziko z veseljem sprejeli. Na sliki prizor iz igre.

Arbeitstein iz Dvora, Albert Krajerger, ki je močno napredoval od lanske razstave, Silvo Kresnik iz Slovenjega Gradca s svojimi linorezi, Jožef Štefan iz Komeljna, ter Globašani Karel Perč, Janez Elbe in Fric Kach. Za kraj kot je Globasnica, vsekakor tako kvantitativno kot kvalitativno nadpovprečna razstava.

V petek je gostoval na koncertu narodnozabavne glasbe ansambel Toneta Kmetca, dan navrh pa folklorna skupina Ogradak saljačke sloge iz Nedeljišča (Hrvatska), ki je predvajala medžimurske plesse. Njih značilnost je, da se vsi pojejo.

Popoldne istega dne je bila lutkovna predstava za male in odrasle. Gostovalo je DPD „Svoboda“ iz Ptuj. Kvalitativno na visokem nivoju stoječa predstava je fascinirala tudi odrasle, za katere je nenazadnje bila tudi namenjena.

Višek globaškega kulturnega festivala je bila zaključna slavnostna prireditev ob priliki 30-letnice konca druge svetovne vojne in 20-letnice podpisa državne pogodbe. Pr-

vi del akademije je tvoril recital „Umrli so, ko je cvetel maj“. Recital je napisala Anita Hudl, izvajali pa so ga s pomočjo glasbenih in svetlobnih efektov. Recital tvorijo v ogrodju poslovilna pisma za svobodo umorjenih. Predvajala sta recital „oder 73“ ter SPD „Edinost“ iz Pliberka.

Slavnostni govor je imel član predsedstva NSKS Karel Smolle. Njegova izvajanja objavljamo na uvodem mestu.

Drugi del proslave sta oblikovala domača zbor: moški zbor „F. L. Lesičjak“ in mešani zbor „Peca“, oba pod vodstvom Janeza Petjaka, ki je za to priliko priredil več novih pesmi.

Podgorje

V nedeljo, 4. maja, sta se poročila v cerkvi v Podgorjah, 24-letni Jože Ottowitz, stavec v Mohorjevi tiskarni in Barbara Skitek, ki je prav tako zaposlena v Mohorjevi, in sicer v knjigovoznici. Te interne stanovske spremembe se veselijo prav vsi znanci novega para, posebno še sodelavci v Mohorjevi. Pa tudi duhovnik, ki ju je vezal, je Mohorjan: ravnatelj DSM mons. dr. Janez Hornböck, ki je istočasno tudi ženinov dušni pastir. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo „nt“!

Marjan Pandl (SAK) si je priboril žogo. Bil je hkrati tudi eden izmed najboljših igralcev na tekmi.

co, da v naslednjih tekmah ne bo mogel tresti nasprotnikovih mrež.

V drugem polčasu so igralci SAK še bolj pritisnili in zabili Galičanom še sedem golov. Najuspešnejši strellec je bil Folti Waldhauser s petimi zadetki, Navršnik in Singer sta po trikrat zadela mrežo, Fera in Hanzi Wieser pa vsak po enkrat.

Igrali so: Hočevnar, Ogris, Lampichler, Woschitz, Hribar, Hanzi Wieser, Singer, Marijan Pandl, Navršnik, Fera in Folti Waldhauser.

SELE : TRDNJA VAS 2:2 (1:1)
POKRČE : SELE 0:3 (0:1)

Pretekli teden — v četrtek, 1., in v soboto, 3. maja — so selski nogometaši odigrali dve tekmi in si priborili tri točke. Čeprav neodločen rezultat 2:2 tega ne prikazuje, so Selani proti Trdnji vasi igrali dokaj prepričljivo. Da ni prišlo do jasne zmage, je kriva deloma neučinkovitost strelcev v napadu, pa tudi tisti kanec sreče, ki ga potrebuje vsak za zmago. Igra je bila proti koncu vedno bolj surova, kar pa je v veliki meri krivda sodnika, ki že od vsega začetka naprej ni mogel kontrolirati dobrega poteka igre.

V drugi tekmi, ki je bila že kar dva dni navrh, je bil zadovoljiv samo rezultat, ki je Selanom uspel tudi po tako slabi igri. Nasprotnik pa je bil v vseh formacijah zelo slab, tako da je res škoda, da Selani priložnosti za višjo zmago niso izrabili.

Sicer pa so nekateri igralci čutili še zadnjo igro v svojih nogah in je tako slabša predstava vsaj deloma razumljiva.

Za Selane, ki so igrali z običajnim moštvo, so dali gole v prvi tekmi: Oto Travnik in Flori Dovjak, v drugi pa Nanti (dva) in Stanko Olip.

Nadvse zanimiva obeta biti prihodnja tekma, ko se bosta pomerili slovenski moštvi Sele in SAK. Igra bo v nedeljo, 11. maja, na Košatovem igrišču.

šport - šport - šport - šport

SAK — BOROVLJE 2:0 (1:0)

Igra, ki je bila v nedeljo, ob 16. uri na Košatovem igrišču v Celovcu, je privabila kar lepo število gledalcev. SAK, ki ni imel kaj izgubiti, je že v začetku silovito pritisnil in zaigral ofenzivno. Sad tega truda je prinesel

gometashi z njo utrdili samozavest. Zalostno pa je dejstvo, da bi nekdanji igralci SAK rajši videli zmago nasprotnega moštva, to je Borovelj, ker živijo v veri, da SAK brez njih ni dobro moštvo.

Pred tekmo je bilo nekako še čutili,

Iz derbija med SAK-om in prvim na lestvici 2. razreda E Borovljami. Podobnih prizorov, kot je tale na sliki, je bilo v nedeljo mnogo. Uitz (levo — Borovlje) in naš mladinec Nužej Lampichler v dvoboju za žogo. Boroveljčan tokrat ni zabil nobenega gola.

že v peti minuti uspeh, ko se je Foltiju Waldhauserju posrečilo, da je presenetil nasprotnega vratarja z dobro namerjenim strelom iz razdalje šestnajstih metrov. Gostje so se trudili, a ponavadi običajali že kar na sredini igrišča, saj so igralci SAK zmerom in povsod atakirali. S prednostjo enega zadetka in s stalno terensko premočjo, sta moštvi šli v polčas.

V drugem delu igre je bila podobna slika. Igralci SAK atakirajo in se borijo za vsako žogo. V obrambi se je najbolj izkazal Woschitz, ki je pripomogel tudi do marsikatere uspešne akcije v napadu. V sredini sta se nenehno trudila Marijan Pandl in Hanzi Wieser, v napadu pa zasluži posebno pohvalo Jugoslovan (Slovenec) Navršnik.

Deset minut pred koncem je bil spet Folti Waldhauser uspešen.

Zmaga nad Borovljami je bila izrednega psihološkega pomena za nadaljnjo pot SAK, saj so si slovenski no-

da SAK ne bo mogel zdržati 90 minut, saj je moral nastopiti brez Fere in Oražeta.

Igrali so: Drev, Janez Pandl, Lampichler, Woschitz, Hribar, Singer, Hanzi Wieser, Hočevnar, Marjan Pandl, Navršnik in Folti Waldhauser.

V nedeljo, 11. maja, bo SAK spet igral doma, in sicer na Košatovem igrišču s Selami. Tekma bo ob 17. uri.

Navijače pozivamo, da se tekme udeležijo v čim večjem številu, da bi bodrili SAK-ove mladince k čim boljšemu uspehu.

SAK — GALICIJA 13:0 (6:0)

V četrtek, 1. maja, je sprejel SAK na domačem igrišču na Košatovi cesti moštvo iz Galicije. Igra ni bila zanimiva, saj je SAK neprestano oblegal nasprotnikova vrata.

V prvem delu igre so slovenski nogometaši zabili kar šest golov. Nesrečno se je poškodoval naš najboljši strellec Fera, kar bo imelo za posledici-

Kozika Lizika

Lutkovna veseloigra

Gostuje dramska skupina Koroške dijaške zveze iz Celovca.

Prireditelj: Farna mladina v Št. Janžu

Kraj: Št. Janž v Rožu

gostilna Tišlar

Čas: Četrtek, 8. 5., ob 10.30 (po maši)

*

Prireditelj: Otroška mladina v Št. Jakobu

Kraj: Št. Jakob v Rožu

farna dvorana

Čas: Četrtek, 8. 5., ob 14. uri

*

Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu

Kraj: Hodiše, stara šola

Čas: Petek, 9. 5., ob 18. uri

*

Prireditelj: Katoliška prosveta v Št. Ilju

Kraj: Št. Ilj, farna dvorana

Čas: Petek, 9. 5., ob 15.30

*

Prireditelj: Slov. prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“

Kraj: Loče, pri Pušniku

v Ratečah

Čas: Petek, 9. 5., ob 13. uri

*

Prireditelj: Katoliška mladina Slovenji Plajberk

Kraj: Slovenji Plajberk

pri Folteju

Čas: Četrtek, 8. 5., ob 17. uri

Dom v Tinjah

prireja sledeča potovanja in romanja

Na binško soboto in nedeljo, 17. in 18. maja 1975

■ na Južno Tirolsko. — Cena: šil. 470.— Po prijavi nadaljnje informacije. Prijave do 5. maja 1975.

Od ponedeljka, 1. septembra, do sobote, 6. septembra 1975

■ na Poljsko v Čenstohovo, Krakov, Oswiecim.

Od ponedeljka, 25. avgusta, do nedelje, 7. septembra 1975

■ v Fatimo in Lurd z omnibusom. Cena: 5000.— šilingov.

Od 20. do 27. julija 1975

■ v Moskvo in Kiev z letalom. — Cena: 4900.— šil. Prijave do 31. maja 1975.

Od nedelje, 28. septembra, do sobote, 4. oktobra 1975

■ Romanje v Rim, Assisi, Orvieto, Padovo. — Cena: šil. 1800.— Prijave: do 30. maja.

Mladinski dan

Tradicionalni mladinski dan, ki ga vsako leto prireja Katoliška mladina na drugem kraju dvojezičnega ozemlja, bo letos v Št. Jakobu v Rožu. Ker pa je letos na nedeljo svete Trojice skupna manifestacija obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, bo mladinski dan 15. junija.

Verkäuferin mit Liebe zum Stricken und Handarbeiten für Wollfachgeschäft gesucht. — Zuschriften unter Nr. 147 an Werbung Smole, Klagenfurt, Kardinalplatz 4.

Sattler bekannt durch Leistung! — Zum Beispiel: Damen-Pullover ab 65.— S und andere hübsche Muttertagsgeschenke bei Sattler am Heuplatz, Klagenfurt.

Handarbeit zum Muttertag: Gobelnebilder, Polster und Knüpfteppiche! Wollbar bei der Kapuzinerkirche, Klagenfurt.

Opozorilo!

V nedeljo, 11. maja 1975, je pevska vaja za mladinski dan v farni dvorani v Dobrlji vasi ob 10.30.

Pokrajinsko vodstvo Kat. mladine prosi, da bi se sigurno udeležili vaje — mladina iz vseh fara Podjune naj bi bila zastopana v skupnem mladinskem zboru. Pridite sigurno in točno!